

Dramatizace pohádky s dětmi předškolního věku

Miroslava Kultánová

Bakalářská práce
2021

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Miroslava Kultánová
Osobní číslo:	H18621
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Učitelství pro mateřské školy
Forma studia:	Kombinovaná
Téma práce:	Dramatizace pohádky s dětmi předškolního věku

Zásady pro vypracování

Zpracování referencí a studium odborné literatury z oblasti dramatické výchovy v předškolním vzdělávání.

Vymezení teoretických východisek o využití dramatizace pohádek v mateřské škole.

Příprava projektu dramatizace pohádky s dětmi předškolního věku.

Realizace a ověření projektu ve vybrané mateřské škole.

Evaluace projektu a zpracování doporučení pro praxi mateřských škol.

Forma zpracování bakalářské práce: **Tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- Karaffa, J. (2017). *Dramatická výchova a klíčové kompetence dětí v mateřské škole*. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta.
- Machková, E. (2019). *Nástin historie a teorie dramatické výchovy*. Praha: NAMU.
- Míčková, J. (2019). *Cesta do pohádky: literárně-dramatické projekty pro MŠ*. Praha: Portál.
- Svobodová, E. (2011). *Metody dramatické výchovy v mateřské škole*. Praha: Portál.
- Water, M. (2015). *Drama and education: performance methodologies for teaching and learning*. London: Routledge.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Barbora Petrů Puhrová, Ph.D.**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **7. října 2020**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2021**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.
ředitelka ústavu

Ve Zlíně dne 27. listopadu 2020

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně 20.4.2021

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídáne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá dramaturgií pohádky s dětmi předškolního věku prostřednictvím principů a metod dramatické výchovy. Teoretická část popisuje využití pohádek pro děti předškolního věku a jejich význam v předčtenářské gramotnosti, seznamuje s cíli, principy a metodami dramatické výchovy a jejich možnostmi při dramaturgii pohádky dětmi předškolního věku. Praktická část popisuje aplikaci projektu dramaturgie pohádky s dětmi předškolního věku a v rámci evaluace předkládá přínos projektu pro všestranný rozvoj dětí v mateřské škole.

Klíčová slova: pohádka, dramaturgie, literárně dramatický projekt

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with dramatization fairy tales with preschool children through the principles and methods of drama education. The theoretical part describes the use of fairy tales for preschool children and their importance in reading literacy. It introduces the goals, principles and methods of drama education and their possibilities in dramatizing the fairy tale of preschool children. The practical part describes the application of the project of dramatization of a fairy tale with children of preschool age and within the evaluation presents a new project for the all-round development of children in kindergarten.

Keywords: fairy tale, dramatization, literary dramatic project

Děkuji PhDr. Barboře Petřů Puhrové, Ph.D. za odborné vedení, cenné a přínosné rady při tvorbě bakalářské práce. Také děkuji učitelce mateřské školy, která mi při realizaci projektu byla po celou dobu nápomocná.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 DRAMATICKÁ VÝCHOVA V MATEŘSKÉ ŠKOLE.....	12
1.1 VÝZNAM DRAMATICKÉ VÝCHOVY V PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ.....	12
1.2 CÍLE A KOMPETENCE DRAMATICKÉ VÝCHOVY DLE RVP PV.....	12
1.3 METODY A TECHNIKY DRAMATICKÉ VÝCHOVY V MATEŘSKÉ ŠKOLE.....	14
1.4 SPECIFIKA DRAMATICKÉ VÝCHOVY V MATEŘSKÉ ŠKOLE	17
2 PRÁCE S LITERÁRNÍM PŘÍBĚHEM	18
2.1 VOLBA LITERÁRNÍ LÁTKY	18
2.2 KRITÉRIA VÝBĚRU LÁTKY.....	19
2.3 MOŽNOSTI LITERÁRNÍCH LÁTEK PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	19
3 VYUŽITÍ POHÁDKY PŘI DRAMATIZACI POHÁDKY S DĚTMI PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	21
3.1 CHARAKTERISTIKA POHÁDKY	21
3.2 ZNAKY POHÁDEK	22
3.3 POHÁDKA JAKO NÁMĚT PRO DRAMATIZACI.....	22
3.4 ROZVOJ PŘEDČTENÁŘSKÉ GRAMOTNOSTI PROSTŘEDNICTVÍM POHÁDKY	23
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	25
4 PŘÍPRAVA PROJEKTU V MATEŘSKÉ ŠKOLE.....	26
4.1 ZDŮVODNĚNÍ TYPU APLIKACE.....	26
4.2 CHARAKTERISTIKA PROJEKTU.....	26
4.3 CÍLE PROJEKTU	27
4.4 NÁVRH PROJEKTU	28
4.5 SUBJEKTY PROJEKTU	29
4.6 ČASOVÉ PARAMETRY.....	30
5 REALIZACE PROJEKTU	31
5.1 PŘÍPRAVNÁ FÁZE.....	31
5.2 REALIZAČNÍ FÁZE.....	33
5.2.1 SNĚHURKA	33
5.2.2 TRPASLIČÍ PŘÁTELSTVÍ.....	36
5.2.3 DOBRO A ZLO	41
5.2.4 PRINC, SNĚHURKA A CHALOUPKA	44
5.2.5 HRAJEME SI „NA DIVADLO.“.....	48
5.3 HODNOTÍCÍ FÁZE.....	53
6 EVALUACE PROJEKTU	57

6.1	HODNOCENÍ UČITELKOU	57
6.2	REFLEXE DĚTÍ	59
6.3	SEBEREFLEXE.....	59
6.4	DOPORUČENÍ PRO PRAXI MATEŘSKÝCH ŠKOL.....	60
ZÁVĚR		62
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY		63
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....		65
SEZNAM OBRÁZKŮ.....		66
SEZNAM TABULEK		67

ÚVOD

Děti a pohádky k sobě neodmyslitelně patří, neboť pohádky děti provází od narození, po celou dobu docházky do mateřské školy a mnohdy ještě i na základní škole. Po celém světě se dětem vypráví pohádky, ať už jsou to pohádky lidové, či umělé. Děti se často v pohádkách dokážou ztotožnit s danou situací a lépe ji tak porozumět, promítají své zkušenosti do příběhů hlavních hrdinů a podobně. Práce s pohádkou v mateřské škole má mnoho podob, nejčastější je čtení pohádek před spaním, či využití pohádky jako motivace pro činnost dětí.

V mé bakalářské práci představím projekt, který poukazuje na využití pohádky v mateřské škole prostřednictvím dramatizace pohádky dětmi předškolního věku.

Bakalářská práce je rozdělená na dvě části, teoretická a praktická. Cílem teoretické části je vymezení využití pohádky při dramatizaci s dětmi předškolního věku, charakteristika pohádky a její význam v oblasti předčtenářské gramotnosti u dětí. Dalším cílem teoretické části je seznámení s cíli, metodami a principy dramatické výchovy a jejich možnostmi při dramatizaci pohádky v mateřské škole.

Cílem aplikační části práce je navrhnout projekt dramatizace pohádky s dětmi předškolního věku s využitím metod, technik a principů dramatické výchovy, zrealizovat ho a vyhodnotit přínosy využití dramatizace pohádky pro děti předškolního věku. Projekt zahrnuje evaluaci, důležitou pro doporučení pro praxi mateřských škol, které je obsahem hodnocení učitelkou mateřské školy, reflexe dětí a sebereflexe.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DRAMATICKÁ VÝCHOVA V MATEŘSKÉ ŠKOLE

1.1 Význam dramatické výchovy v předškolním vzdělávání

Dramatická výchova má ve vzdělávání a výchově dětí předškolního věku důležitý význam, protože klade velký důraz na osobnostní a sociální rozvoj dítěte. Patří mimo jiné mezi estetické výchovné obory, kde je pozornost především zaměřena na kreativně umělecké působení. V tomto případě na divadelně dramatické. Tato výchova jako taková je taktéž v RVP začleněna vedle výtvarné a hudební výchovy. Je důležité poznamenat, že její post v rámci uměleckých výchovných oborů je výrazně jiný a svoji pozici si mnohdy teprve vytváří nebo obhájí.

Dramatická výchova poskytuje dítěti prostor pro toleranci a empatii, nabízí příležitost také pro uplatnění různých úhlů pohledů i zajímavých originálních řešení situací. Povzbuzuje dítě ke spolupráci a aktivnímu jednání. Nejde tedy jen „dělání divadla“, u malých dětí se jedná o mnohonásobně více. Díky dramatické výchově dítě experimentuje, hledá a nachází a nepřijímá pouze předložené.

Začít se dramaticky vyjadřovat již v mateřské škole znamená objevit schopnost sebevyjádření, rozpohybovat a uvědomit si své tělo, osvojit si mimiku a gestikulační prostředky a předávat svým tělem konkrétní sdělení. Dramatické činnosti působí na děti předškolního věku všestranně, rozšiřují jejich poznání a vytváří kladné charakterové vlastnosti, zejména kolektivní citové vztahy.

Míčková ve tvořivé dramatice (1/2016, str. 4) vymezuje specifika dramatické výchovy v MŠ takto: „Dramatická výchova umožňuje objevovat jiné cesty k poznávání světa, přírody, cesty ke knihám, pohybu, k hudbě, k obrazům, k divadlu, ale především k sobě samým.“

1.2 Cíle a kompetence dramatické výchovy dle RVP PV

RVP PV interpretuje klíčové kompetence jako cílovou kategorii, vyjádřenou v podobě výstupu. Kompetence jsou obecně formulovány jako soubory předpokládaných schopností, dovedností, vědomostí, postojů a hodnot důležitých pro rozvoj dítěte.

Těchto kompetencí dosáhne učitel pomocí dílčích vzdělávacích cílů, které jsou zastoupeny ve všech vzdělávacích oblastech jako jsou dítě a jeho tělo, dítě a svět, dítě a jeho psychika, dítě a ten druhý a dítě a společnost.

Na ukázkou zde uvedu několik klíčových kompetencí, kde je patrné, že RVP PV dramatickou výchovu neopomíjí, naopak ji prezentuje jako prostředek k dosažení těchto kompetencí.

Kompetence k učení:

- všímá si souvislosti, experimentuje a užívá při tom jednoduchých pojmů, znaků, symbolů.
- má elementární poznatky o světě kultury.
- učí se spontánně, ale i vědomě, vyvine úsilí, soustředí se na činnost a záměrně si zapamatuje.

Komunikativní kompetence:

- dokáže se vyjadřovat a sdělovat své prožitky, pocity a nálady různými prostředky.
- domlouvá se gesty i slovy, rozlišuje některé symboly, rozumí jejich významu a funkci.

Sociální a personální kompetence:

- ve skupině se dokáže prosadit, ale i podřídit, při společných činnostech se domlouvá, spolupracuje.

(RVP PV, 2004, str. 11)

Prostřednictvím dramatické výchovy je možné plnohodnotně naplňovat cíle předškolního vzdělávání, protože se z velké části shodují. K nejdůležitějším cílům dramatické výchovy tedy patří sociální rozvoj osobnosti, rozvoj komunikativních dovedností, rozvoj fantazie a kritického myšlení, získávání pozitivního sebepojetí, sebepoznání a sebekontroly. V neposlední řadě zde spadá také rozvoj kulturní a estetický (Míčková, 2016, str. 10).

Význam pohádky v předškolním vzdělávání

Pro děti v mateřské škole jsou pohádky nepostradatelné, mají zde své stálé a výsadní místo. Pohádky se významně podílejí na správném vývoji dítěte, a to v mnoha oblastech, jsou nositeli tradic, uměleckých hodnot a morálních principů. Jsou jedním z nejpřirozenějších a nejrozmanitějších zdrojů pro práci učitelky v mateřské škole. Jejich velký potenciál však stále ještě není v mateřských školách dostatečně využitý, mnohdy se pohádky pouze předčítají, v lepším případě vyprávějí při odpoledním odpočinku (Fiedlerová, Amirová & Rejchrtová, 2019).

Klasické pohádky, zejména kouzelné, zvířecí a kumulativní, jsou ideální předlohou pro dramatické činnosti v mateřských školách. Pohádky různých národů lze také vhodně použít při prvotním seznamování dětí s jinými kulturami a tradicemi (Machková, 1998).

Pedagog má řadu možností, jak s pohádkou pracovat: lze ji využít při výtvarných, hudebních a pohybových činnostech, jako prvotní motivaci k činnostem další (Svobodová & Švejdová, 2011).

1.3 Metody a techniky dramatické výchovy v mateřské škole

Dramatická výchova v mateřské škole nabízí několik metod a technik. Tyto techniky a metody se obvykle používají na základě věku dětí, jejich schopností a dovedností. Děti předškolního věku, které mají alespoň nějakou zkušenost s dramatickou výchovou, zvládají i živý, či oživlý obraz, boční vedení, pantomimu, práci s rekvizitou i krátké etudy. Níže uvedené metody a techniky jsou vhodné také pro děti, které ještě s dramatickou výchovou zkušenost nemají.

Průpravné hry a cvičení

Patří zde různé druhy honiček, které mají za cíl rozehrát a uvolnit děti, připravit je na řízenou činnost. Např. „Na ovečky a vlka.“ nebo „Na babu.“, „Na sochy.“ Pracuje se zde s prostorem, rozvíjí orientaci a postřeh u dětí. Patří zde pokyny jako „štronzo“ a „volno“.

Někdy se užívá celý **system her a cvičení** jako souhrn mnoha různých pracovních postupů, které vesměs mají průpravný a pomocný charakter, a to ve vztahu k určitému typu práce. Jejich platnost je vždy dočasná a vždy záleží na skutečně zjištěné potřebě určitou dovednost, schopnost či psychickou funkci rozvinout nebo posílit. Uplatnění her a cvičení jakožto systému je vhodné i tam, kde se směřuje k divadlu nebo k rozvíjení divadelních dovedností (Machková 2007, s. 115).

Námětové hry

Jedná se o hry, které mívají námět a jsou také spojovány s pohybem a fantazií dětí. Např. „Na bílé a černé koně.“, „Nápodoba zvířat.“, „Čáry, máry.“ apod. Tyto hry mohou být doprovázeny různými hudebními nástroji, jako je bubínek, dřívka, činely a další.

Hry s předmětem

Při těchto hrách děti manipulují s předměty, které představují imaginární rekvizity. Předměty mohou být kamínky, vařečky, dřívka, kostky, látky, či listy a jiné. Děti předmětům

dávají význam dle úchopu a učitel dává dětem pouze impulzy k rozehrání, nebo pomáhá námět dále rozvíjet.

Dramatické hry

Jsou to hry „na něco“, „na někoho“ a mají děj. Je to základní prostředek dramatického vyjadřování dětí. Jako jiné hry mají závazná pravidla, jsou orientované na vnitřní proces prožitkového učení jedince i skupiny, jejich cíl může být zcela pragmatický, ale i ve hře samé. Jsou provázené pocity napětí i radosti a mají pozitivní důsledky pro relaxaci i duševní zdraví.

Učitel v roli

(Novotná, 2010) píše, že *„zejména u malých dětí je tato technika dramatické výchovy hojně využívána, neboť jsou prostřednictvím učitele v roli snáze vtaženy do děje, popř. nalákání ke společné improvizaci, vstoupení do imaginárního světa.“*

Asociační kruh

U této techniky děti obvykle sedí v kruhu a paní učitelka se ptá na otázky, které u dětí rozvíjí paměť, myšlení a představivost. Např. „Co si představíte pod slovem léto?“, děti si posouvají po kruhu předmět, který jim předává slovo a děti vyslovují své myšlenky, pocity a dojmy. Často se asociační kruh využívá také k navození tématu pro následující činnosti.

Hra v roli

Hra v roli je hlavní metodou dramatické výchovy, která *„se uskutečňuje prostřednictvím hry hráčů (aktérů, herců), zastupujících svým chováním a jednáním více či méně fiktivní objekty (zejména osoby, ale i jiné bytosti, jevy apod.), včetně možnosti hrát v různé míře autenticity sebe samého“*. Role je tím pro hráče učební úkol, který vyžaduje, aby hráč svým chováním a jednáním (pohybem, řečí) vytvořil obraz člověka – fiktivní postavu, nebo jiného jevu v určité situaci (Valenta 2008, s. 53).

Živý obraz

Děti vytvoří statický obraz, který odpovídá tématu, situaci a vytrvají v něm po nějakou dobu bez pohybu a zvuků, dále již jej nerozhrávají. Ze živého obrazu může vzniknout také obživlý obraz.

Pantomima

Tato činnost bývá často využívána u dětí mladšího věku, je to velmi přirozená a u dětí oblíbená činnost. Jedná se o činnost za použití pouze neverbálních prostředků, jako je mimika, gesto a pohyb v prostoru. Je to (dramatická) hra beze slov, bez dialogu.

Boční vedení

Při bočním vedení učitel vypráví činnost a děti příběh uvádějí do pohybu. Např. „Šel Jeníček do lesa, ale náhle si vzpomněl, že zapomněl doma Mařenku.“ Učitel nepopisuje co, a jak mají děti přesně dělat, ale pouze určuje děj a okolnosti, podle kterých děti jednají. Vedení učitele je souběžné s pohybem dětí.

Narativní pantomima

Narativní pantomima je aktivita, kdy učitel vypráví nějaký příběh a děti podle výkladu pantomimicky předvádějí. Předvádění i vyprávění probíhá najednou, učitel se přizpůsobuje tempu dětí, aby stihly reagovat. Každé dítě předvádí příběh jinak.

Improvizace

Improvizace je projev, výkon, zejména umělecký, tvořený bez přípravy, spatra. Náměty mohou být z pohádky, ale i z reálného života (např. v cirkuse, v lese, apod.). Samostatně improvizují především starší děti ve skupině, mladším dětem pomáhá rozvíjet improvizaci paní učitelka, kdy vstupuje do hry.

Dramatizace

V dramatické výchově je to proces tvořivých aktivit s dramatickým dějem směřující k prezentaci, důraz je kladen na produkt – umělecký výraz, výsledek, etudu, inscenaci, principy a postupy divadelní (analytické i syntetické), typovost až charakterizace postav.

Dle Karaffy (2017, str. 43) by náměty neměly být vzdáleny zkušenostem dětí, měly by uspokojovat jejich potřeby, naplňovat jejich touhy a přání. Mohou být čerpány: z běžného života, a to z přirozených situací vzniklých mezi dětmi, které přinášejí konflikt; z přírody živé i neživé, ve které dochází k pohybu; z představivosti a fantazie; z přání dětí; z literární předlohy.

Spojením **dramatických metod a klasických pohádek** může učitel skloubit více vzdělávacích a výchovných cílů najednou, navíc pro dítě tou nejvýhodnější formou – hrou. Tímto jednoduchým způsobem lze například rozvíjet paměť, fantazii, představivost, učit děti

ohleduplnosti, toleranci a respektu. Děti si „hrají s pohádkami a v pohádkách“ a zároveň mohou rozvíjet své pohybové, řečové i sociální dovednosti a celou řadu dalších (Fiedlerová, Amirová & Rejchrtová, 2019).

Propojení klasických pohádek, dramatických lekcí s činnostmi podporujícími všestranné rozvíjení dětí v předškolním věku je jednoduchou a zároveň velmi účinnou formou, jak splnit požadavky na současní předškolní vzdělávání.

1.4 Specifika dramatické výchovy v mateřské škole

Jednou z největších výhod dramatické výchovy v mateřské škole je hra. Děti tráví hrou v mateřské škole poměrně mnoho času a hra je také základní metodou v dramatické výchově. Hra je pro děti spontánní, umožňuje jim se svobodně projevit, a právě díky tomuto spojení, je začlenění dramatické výchovy do výuky přirozené. Typickou a přirozenou formou hry dětí předškolního věku jsou hry námětové, hry na něco. Dítě se rádo stává někým jiným, učí se jednat v roli někoho druhého, získává nové poznatky a zkušenosti, utváří si morální postoje a sociální dovednosti (Míčková, 2016, str. 9).

Jak je již výše zmíněno, dramatická výchova nabízí dětem vnímat nové poznatky a zkušenosti skrze přímý prožitek. Malé děti si skutečnost dokážou nejlépe uvědomit právě tehdy, když ji prožijí. Za jistou výhodu se dá považovat také fakt, že paní učitelka je ve třídě každý den několik hodin. Tato skutečnost umožňuje paní učitelce lépe poznat třídu dětí, se kterou pracuje, dokáže vnímat jejich problémy a přání a může se také nenásilně zapojit do jejich her.

V dramatické výchově je několik specifíků, které mohou omezovat práci s dětmi, pro názornost zde uvádím dva nejdůležitější, se kterými by měl učitel počítat.

Jedním z největších úskalí v mateřské škole je velký počet dětí ve třídě. (Míčková 2016) ve tvořivé dramatice doporučuje pracovat s menší skupinou (maximálně patnáct dětí), aby docházelo ke vzájemné interakci a komunikaci mezi všemi zúčastněnými.

Dalším specifíkem, na který by měl pedagog při plánování činností myslet, je krátkodobá pozornost dětí předškolního věku. Do činností by měly být zařazeny klidové, ale i aktivizující metody výuky a celkový čas práce s dětmi by měl být okolo čtyřiceti minut.

2 PRÁCE S LITERÁRNÍM PŘÍBĚHEM

Při přípravě projektu a jeho úspěšné realizaci je třeba dodržet určité základní postupy. Učitelka by tedy měla: prostudovat důkladně text pohádky, vyhledat a vhodně volit dramatické situace, které jsou důležité pro dramatickou práci s dětmi. Znat skupinu dětí, se kterými pracuje, vnímat jejich svět a potřeby. S ohledem na jejich možnosti zvažovat výběr metod a technik, promýšlet jejich využití, účel a začít od nejzákladnějších metod a technik. Dále také motivovat děti před začátkem projektu navozením atmosféry, přizpůsobovat a měnit připravené aktivity dle dané situace. Důležité je taktéž rozdělit projekt do několika částí, nejlépe dnů, které na sebe navazují a plánované či realizované činnosti propojovat a opakovat (Míčková, 2016, str. 12).

2.1 Volba literární látky

Tím, kdo látku pro určitý úsek nebo typ práce volí, může být učitel sám nebo ji může volit učitel s dětmi. Volba těchto postupů není libovolná, závisí na řadě faktorů, zejména individuálních zvláštností dětí, jejich věku i zkušenosti v dramatické výchově.

Postup, kdy **literární text vybere učitel** je nejčastější, zejména v počátcích práce s menšími dětmi, s nezkušenými dětmi z jakýchkoli důvodů nejistými, nesamostatnými, či málo tvořivými.

Má-li učitel vybírat literární text, musí velmi dobře znát potřeby, zájmy i zkušenosti svých dětí, plně je respektovat a brát je v úvahu. Učitel potřebuje pro tuto práci mít dost rozsáhlé všeobecné i speciální vzdělání a musí se orientovat v mnoha vědách a oborech, v nichž jsou obsažena různá témata a náměty.

Výhody tohoto postupu je možnost přesně zacílit práci, odhadovat alespoň přibližně její rozsah a časový průběh. **Nebezpečím** plynoucím z hledání literatury bez účasti dětí je možná nepřesnost odhadu jejich zájmů, mentální a citové vyspělosti a popřípadě i schopností a dovedností.

Předností postupu, kdy **literární text vybírá učitel společně s dětmi**, je přesnost volby z hlediska zájmu dětí o námět a téma, **obtíže** mohou vzniknout tehdy, když si děti vyberou určitý literární text, ale je nad jejich věcí a schopnosti, dovednosti a mentální vyspělost.

Způsob, **kdy si děti vyberou literární látku samy**, je pro učitele nejnáročnější ze všech, protože vyžaduje, aby byl schopen pracovat s jakoukoli, třeba i šokující látkou. Výhody i

nevýhody jsou tu prakticky stejné se situací, kdy se na volbě podílejí společně, jen jsou ještě výraznější a práce pro učitele je ještě náročnější (Machková, 2000, str. 20-21).

2.2 Kritéria výběru látky

Vzhledem ke skupině a k cílům odvozeným z jejich potřeb a zájmů bereme v úvahu tato kritéria, jako jsou věk dětí, věková skupina, vyspělost dětí ve skupině, také předpokládaná metoda a typ práce a forma dramatické výchovy a provozní podmínky práce (Machková, 2000, str. 30).

Další činitel při výběru látky a po kterém pedagog při četbě literatury pátrá je téma, protože téma je průvodcem celého díla a je základem jeho obsahu. Tématem může být vztah, myšlenka, a také problém k řešení. Námětem se rozumí věcný obsah díla, mimoliterární skutečnost, jíž se dílo zabývá. Dalším elementem, po němž pedagog pátrá je dramatická situace, konflikt i možnost rozvíjení dramatického děje.

Je také třeba posoudit, jaké možnosti dramatické stavby látka nabízí, zda má rozsah, který odpovídá aktivitě, jaký počet situací obsahuje, jaké je jejich rozložení a zda se uplatňuje výstavba uzavřená, nebo otevřená.

Machková uvádí, že pro práci s malými dětmi jsou vhodné i předlohy obsahující jednu nebo dvě situace, např. epické říkanky, jednodušší pohádky typu Betlémských muzikantů, nebo řetězení variant téže situace, např. Boudy budky nebo Kohoutka a slepičky.

2.3 Možnosti literárních látek pro předškolní vzdělávání

Nezastupitelné místo mezi předlohami pro dramatickou improvizaci, a to zejména v práci s dětmi předškolního věku, má **lidová pohádka**. Zejména pohádka kouzelná, pohádka zvířecí a kumulativní.

Velkou skupinou žánrů a oblastí literatury, která může být vydatným zdrojem předloh, jsou **mýty, báje, eposy, legendy a hrdinské příběhy**. Většina z nich nabízí bohatou škálu konfliktů, na nichž lze založit dramatickou aktivitu, i univerzálních témat.

Vhodnou látkou mohou být i **bajky**. Mívají velmi malý počet osob a zpravidla jen jednu nebo dvě situace. V práci s nejmenšími dětmi mohou podobně fungovat i zvířecí pohádky z celého bohatého pohádkového fondu.

Vedle těchto žánrů existují i významné literární žánry, jako je **moderní autorská pohádka**, která má velmi mnoho různých podob, témat a forem, jejichž společným rysem jsou kouzla

a fantastika. Také zde můžeme zařadit **historickou prózu a pověsti**, které většinou nabízejí konflikty.

Pro drobnější improvizace a etudy lze hledat předlohy i v **epické poezii, písňových textech a říkánkách** (Machková, 1998, str. 132-136).

3 VYUŽITÍ POHÁDKY PŘI DRAMATIZACI POHÁDKY S DĚTMI PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Důležitým literárním východiskem pro práci s dětmi může být pohádka, zejména tradiční lidová, obsahující důležité mezilidské vztahy a situace, které dětem dovolují zkoumat a poznávat základní modely lidského jednání a charakterů.

Pro děti do 6 let jsou vhodné předlohy založené na dějích vnějších a přehledných, které jim umožňují orientovat se ve složitostech světa. Tomu nejlépe vyhovuje lidová pohádka.

I ten nejmenší příběh, který dětem nabídneme, se dá využít v celé řadě pohádkou motivovaných aktivit, které napomohou dětem snadněji zvládat nelehký proces učení.

3.1 Charakteristika pohádky

Pojmenování pohádka se vyvinulo z polského „gadati“ – mluvit, dále pak vzniklo „gadka, gadanina“ – hádanka, s předponou „pogadka“. Od konce 18. století se pohádka objevuje v nynějším významu.

Jak lze v současném literárním bádání charakterizovat pohádku?

V národopisné encyklopedii je pohádka definována jako „vyprávění vymyšlené s básnickou fantazií, zejména ze světa nadpřirozených jevů, příběh, který není vázán na podmínky reálného života, každý si ho rád poslechne, třebaže nevěří, že by se mohl přihodit ve skutečnosti.“ (Brouček, Jeřábek, 2007, s. 759).

Rozdělení pohádek

Pohádky se mohou dělit několika způsoby. Níže však uvádím dvě zásadní a nejčastější rozdělení pohádek i s jejich obsahem.

1. podle původu

Podle původu rozlišujeme pohádky lidové a autorské. Bratři Grimmové a Božena Němcová **lidové pohádky** cílevědomě sbírali, třídili a přetvářeli specifickým způsobem v literární text, kdy původní autor je anonymní. Zatímco Karel Čapek a Jan Werich se lidovou pohádkou inspirovali a následně vytvářeli svébytné **autorské** (umělé, moderní) pohádky.

2. podle obsahu

Pohádky podle obsahu se dělí na **klasické pohádky**. Klasické pohádky znají děti po celém světě, protože mnohé z nich se objevují v celé řadě kultur, například Popelka či Šípková

Růženka. Děti se mohou v textu snadno orientovat, nýbrž znají zápletku a dějovou linii. Problém může nastat v délce pohádky a někdy také slovní zásoba dětí. Dále jsou zde zařazeny **bajky a příběhy o zvířatech**. Děti, zejména předškolního věku, si velmi často vybudují kladný vztah ke zvířatům, ať už jsou živá nebo vymyšlená. Pokud tento tvor umí v pohádce promluvit, děti se s ním rychle ztotožní. V chování a jednání zvířat děti poznávají své vlastnosti. Tento typ pohádky je tak u dětí velmi oblíbený.

Do tohoto dělení patří i **dobrodružné příběhy**, ve kterých jde o pohádky, kdy hlavní postava musí vykonat hrdinský čin, aby se dostala k vytčenému cíli. V takových příbězích děti poznávají prototypy postav: hrdina je buď dobrý a laskavý, nebo ošklivý a zlý. Toto rozdělení dětem umožňuje poznat, na čí stranu se mají přiklonit a snadno se ztotožní se žádoucím hrdinou. V neposlední řadě je potřeba zmínit i **moderní umělé pohádky**. Tyto pohádky pojednávají o novodobém světě, o tom, s čím se děti setkávají v každodenním životě. Pomáhají porozumět tomu, proč se věci dějí, tak jak se dějí, zprostředkovávají svět fantazie a interpretují vztahy mezi lidmi. Jako poslední zde uvádím **sérii pohádek s ústředním motivem nebo také četba na pokračování**. Četba na pokračování utváří silný vztah mezi vypravěčem a posluchačem. Nabízí příležitost přidat ke každé části nové, neotřelé aktivity pro práci s textem.

3.2 Znaky pohádek

Evropské pohádky mají z celého folkloru nejvíce nadnárodních společných znaků. Mezi nejčastější znaky pohádek patří zejména opakování podobných kompozičních postupů, motivů a postav („Byl jednou jeden...“, číslovka tři, „... a žili šťastně až do smrti...“), obdobné mravní principy (víra ve spravedlnost, kladný a optimistický vztah k životu, platnost a návaznost daného slova) a typické vlastnosti hlavního hrdiny, který je čestný, zásadový, statečný a důvtipný. Mezi znaky pohádek se také řadí vítězství dobra nad zlem, časová a místní neurčitost („Za devatero horami a devatero řekami, ...“) nebo splývání přirozeného a nadpřirozeného světa (Richter in Fiedlerová, Rejchrtová & Amirová, 2019, str. 74).

3.3 Pohádka jako námět pro dramtizaci

Dramatické hry je vhodné propojit jedním tématem. Celistvá, bohatá na situace, na postavy je literární předloha. Můžeme ji využít mnoha způsoby. Použít dějová fakta, postavy, jazyk, vytvořit variaci motivu nebo tématu (Machková, 2007).

Vhodným námětem pro děti předškolního věku je pohádka. Je pro ně bezpečným světem s pevným řádem, ve kterém se mohou snadno orientovat. Pomáhá dětem pochopit, jak funguje skutečný svět, jasně rozlišuje dobro a zlo a obsahuje základní životní archetypy.

V pohádkách děti nalézají odpovědi na mnohé otázky. Pohádky uspokojují jejich zvědavost a poskytují dostatek prostoru ke kognitivnímu poznávání okolního světa, porozumění přírodním zákonitostem, zvládnutí široké škály slovní zásoby, poslechu a porozumění textu, předvídání a charakterizování sdělení obsahu, poslechu. Příběhy, a zvláště pak následné aktivity s nimi spojené, podporují mluvení a komunikační dovednosti (Fiedlerová, Amirová & Rejchrtová, 2019).

Hrdinou bývá často postava, která má různé problémy a nedostatky. Nakonec prokáže své schopnosti, dokáže, jaký je skutečně, a lidé ho přijmou. Děti se s takovým hrdinou ztotožní a přijmou ho. Pohádka zdůrazňuje solidaritu a odvrhuje sobectví (Vágnerová, 2012).

Pohádka dětem umožňuje prozkoumat morální hodnoty, vytváří příležitosti k samostatnému jednání, rozhodování a řešení konfliktů a nese poselství víry v dobro, lásku, člověka, které dítě dokáže při dramatickém prožitku snadněji rozluštit (Svobodová & Švajdová, 2011).

Pohádka obsahuje mnoho prvků, které můžeme použít k motivaci dětí. Vstupem do pohádkového světa se dítě ocitá ve fiktivním světě, který je pro dramatické hry důležitý.

3.4 Rozvoj předčtenářské gramotnosti prostřednictvím pohádky

Předčtenářská gramotnost u dětí předškolního věku je bezpodmínečně spjata s pohádkou, protože právě pohádka děti motivuje ke čtení, neboť si pohádku chtějí sami přečíst.

V obsahu Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání jsou uvedeny v **oblasti jazyk a řeč** tyto cíle: „*Rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování). Rozvoj komunikativních dovedností (verbálních i neverbálních) a kultivovaného projevu. Osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení i psaní, rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka i další formy sdělení verbální i neverbální (výtvarné, hudební, pohybové, dramatické).*“ (RVP PV, 2018).

Vzdělávací nabídka RVP PV pro oblast jazyk a řeč vymezuje tyto **činnosti**: poslech čtených či vyprávěných pohádek a příběhů, sledování filmových a divadelních pohádek a příběhů vyprávění toho, co dítě slyšelo nebo co zhlédlo, přednes, recitace, dramatizace, zpěv prohlížení a „čtení“ knížek (RVP PV, 2018).

Před ukončením docházky v mateřské škole by mělo být dítě schopno správně vyslovovat, ovládat dech, tempo i intonaci řeči, učit se nová slova a aktivně je používat, učit se z paměti krátké texty (reprodukovat říkanky, písničky, pohádky, zvládnout jednoduchou dramatickou úlohu apod.), sledovat a vyprávět příběh, pohádku, sledovat očima zleva doprava, poznat některá písmena, popř. slova, projevovat zájem o knížky, soustředěně poslouchat četbu, hudbu, či sledovat divadlo (RVP PV, 2018).

Pohádka je tedy důležitým činitelem nejen pro rozvoj předčtenářské gramotnosti, ale také pro rozvoj řeči, komunikace a smyslového vnímání, které jsou pro ukončení předškolního vzdělávání a úspěšný nástup do základní školy zásadními oblastmi.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 PŘÍPRAVA PROJEKTU V MATEŘSKÉ ŠKOLE

4.1 Zdůvodnění typu aplikace

Projekt s názvem „Dramatizace pohádky s dětmi předškolního věku.“ jsem si zvolila z několika důvodů. Jednak v praxi mateřské školy ráda využívám metody a techniky dramatické výchovy, protože pomocí této výchovy se dá rozvíjet hned několik oblastí u dětí předškolního věku a podruhé se mi velice líbí spojení dramatické výchovy právě s pohádkou.

Zejména v dnešní době, kdy již u předškolních dětí převládají nad čtenými pohádkami právě ty animované, na laptopu, tabletu, či jiných elektronických zařízeních, je důležité, připomínat význam pohádek pro děti předškolního věku.

Animované pohádky by nebyly tou největší hrozbou, avšak nedostatek mluveného vzoru z důvodu nekomunikování rodičů s dětmi a nečtení pohádek dětem bývá často spouštěčem logopedických vad, nedostatku slovní zásoby a nedostatečně rozvinutých mluvidel dětí v mateřských školách.

Tímto projektem poukazuji nejen na význam dramatické výchovy a pohádky pro děti předškolního věku, ale také na rozvoj předčtenářské gramotnosti, rozvoj komunikačních a sociálních dovedností dětí právě pomocí dramatizace pohádky.

Mým záměrem nebylo, aby děti byly pouze „cvičené opice“, které se musí během několika dnů naučit přesně daný text k divadelnímu představení, ale aby k samotné dramatizaci pohádky došli pomocí několika činností motivovaných pohádkou, při kterých se zabaví a na dramatizaci pohádky se budou těšit.

4.2 Charakteristika projektu

V následujících podkapitolách představím projekt, který využívá metod a technik dramatické výchovy a pracuje s příběhem opírajícím se o literární předlohu Sněhurka a sedm trpaslíků. Tento projekt je určen pro třídu pěti až šestiletých dětí běžné mateřské školy. Projekt byl realizován v průběhu dvou týdnů v obecné mateřské škole v moravskoslezském kraji.

4.3 Cíle projektu

Hlavním cílem projektu je drammatizovat pohádku s dětmi předškolního věku pomocí metod, technik a postupů, které souvisí s principy dramatické výchovy.

Dalšími cíli projektu jsou:

Tabulka 1 Cíle projektu

CÍLE PROJEKTU	
Cíle osobnostně-sociální	<p>Respektovat druhé lidi a jejich názory, naslouchat jim a oceňovat jejich přínos, uvědomovat si mravní dilemata, umět se v nich samostatně a odpovědně rozhodovat.</p> <p>Rozvíjet u dětí empatii, dokázat se vcítit do druhého.</p>
Cíle dramatické	<p>Rozvíjet komunikaci dětí prostřednictvím pohybových aktivit a metod z oblasti dramatické výchovy.</p> <p>Seznámit děti se základními divadelními – dramatickými prvky a jevy.</p> <p>Tvořivě řešit praktické problémy.</p> <p>Umět zřetelně formulovat své myšlenky a beze strachu prezentovat své názory, prohlubovat schopnosti partnerského kontaktu, souhry, citlivosti a důvěry</p> <p>Rozvíjet u dětí představivost a fantazii.</p>
Cíle vzdělávací	<p>Seznámit děti s pohádkou Sněhurka a sedm trpaslíků.</p> <p>Modelovat rozmanité situace a získávat zkušenosti z různých oblastí života a kultury.</p> <p>Podporovat u dětí zájem o pohádky.</p>

	Rozvíjet u dětí jazykové dovednosti.
--	--------------------------------------

4.4 Návrh projektu

Před samotnou přípravou a realizací projektu v mateřské škole jsem vytvořila návrh projektu. Tento návrh obsahuje tabulku, která je rozdělena do přípravné fáze a realizační fáze projektu. **Přípravná fáze** obsahuje aktivity k navození tématu a atmosféry pro následující týden. **Realizační fáze** obsahuje cíle a nabídku jednotlivých dnů. **Hodnotící**, nebo také **reflektivní fáze** je zaměřená na hodnocení projektu dětmi a obsahuje činnosti směřující k reflexi. Všechny tři fáze jsou opřené o literární příběh „Sněhurka a sedm trpaslíků.“ Návrh jsem sestavovala dle metod a technik z dramatické výchovy a vycházela jsem také z knih, které se tématem dramatisace pohádky předškolními dětmi zabývají.

Tabulka 2 Návrh projektu

NÁVRH PROJEKTU
<p>Pohádka: Sněhurka a sedm trpaslíků</p> <p>Věkové složení dětí: 5 až 6 let</p> <p>Místo realizace: Třída v mateřské škole</p> <p>Délka projektu: 11 dnů</p> <p>Časové rozpětí pro jednotlivé dny: 45 až 60 minut</p>
Přípravná fáze
<p>Cíle: Podporovat u dětí fantazii, představivost a zvědavost.</p> <p>Obsahový rámec: Zprostředkování tématu prostřednictvím knihy Sněhurka a sedm trpaslíků a průpravných aktivit vedoucích k navození atmosféry.</p>
Realizační fáze
<p>Téma: Sněhurka</p> <p>Cíl: Rozvíjet u dětí pohybové a komunikační dovednosti.</p> <p>Obsahový rámec: Navození tématu prostřednictvím činností motivovaných postavou Sněhurky.</p>

<p>Téma: Trpasličí přátelství</p> <p>Cíl: Rozvíjet u dětí spolupráci.</p> <p>Obsahový rámec: Spolupráce dětí při jednotlivých činnostech motivována trpaslíky a jejich přátelstvím.</p>
<p>Téma: Dobro a zlo</p> <p>Cíl: Vést děti k aktivnímu řešení fiktivních problémových situací.</p> <p>Obsahový rámec: Rozlišení dobra a zla prostřednictvím problémových situací a záporné postavy z pohádky.</p>
<p>Téma: Princ, Sněhurka a chaloupka</p> <p>Cíl: Rozvíjet u dětí fantazií a představivost.</p> <p>Obsahový rámec: Přiblížení jednotlivých postav a výroba kulis pro divadelní představení.</p>
<p>Téma: Hrajeme si „Na divadlo.“</p> <p>Cíl: Dramatizovat pohádku Sněhurka a sedm trpaslíků.</p> <p>Obsahový rámec: Dramatizace pohádky Sněhurka a sedm trpaslíků prostřednictvím metody „hra v roli“.</p>
<p>Hodnotící fáze</p>
<p>Téma: Vzpomínka na pohádku</p> <p>Cíl: Rozvíjet řečové a komunikační dovednosti.</p> <p>Obsahový rámec: Diskuze s dětmi nad uplynulým týdnem, slovní hodnocení dětí a výtvarná činnost na téma co se dětem líbilo nebo nelíbilo.</p>

4.5 Subjekty projektu

Třída, kde byl projekt realizován je v mateřská škole, která se nachází na vesnici v malebném údolí Těšínských Beskyd na pomezí sousedního Polska a Slovenska a je jednou z nejvýchodnějších částí ČR.

Mateřská škola je součástí základní školy a má dvě třídy. Třída starších dětí, která má zapsaných dvacet čtyři dětí ve věku od čtyř do šesti let, má k dispozici jednu třídu s hernou, jídelnu, kterou děti využívají ke stravování, jednu sociální místnost a šatnu.

Třidu tvoří celkem dvacet čtyři dětí, z toho šestnáct chlapců a osm dívek. Třída jako taková je bez výraznějších problémů v chování, děti jsou zvědavé a rády se učí novým věcem. Ve třídě je mnoho dětí, které mají logopedické vady a většina z nich také navštěvuje logopeda, i přesto je potřeba s dětmi individuálně pracovat také v MŠ dle materiálů od logopedů. V této mateřské škole jsem pedagogem čtvrtým rokem, ale spolupráce probíhala již při mé praxi na střední pedagogické škole.

4.6 Časové parametry

Projekt byl realizován v listopadu, 2020, a byl rozdělen do tří týdnů. První týden byl pro navození tématu a obvykle byl realizován v ranních hrách. Ranní hry však nebyly pravidlem, zařazovala jsem také hudebně pohybovou činnost do ranního cvičení. Druhý týden již byl přesně rozdělený na jednotlivé dny a činnosti byly realizovány zpravidla po svačině před pobytem venku. Snažila jsem se, aby aktivity nepřesahovaly 45 minut, ale ne vždy se to povedlo. Ve třetím týdnů byla realizována hodnotící fáze.

Po celou dobu byl projekt realizován ve třídě v mateřské škole. Obsahem projektu nebyly aktivity, které by vyžadovaly venkovní zahradu, hřiště nebo jiné prostředí venku.

5 REALIZACE PROJEKTU

5.1 Přípravná fáze

Cíle:

- Rozvíjet u dětí fantazii a představivost.
- Rozvíjet u dětí paměť.
- Podporovat spolupráci dětí.

Kompetence sociální a personální: dítě umí vyjádřit svůj názor; rozhoduje o svém jednání; umí se prosadit i podřídit

Komunikativní kompetence: dítě se dokáže vyjadřovat a sdělovat své prožitky, pocity a nálady různými prostředky

Kompetence k učení: všímá si souvislosti, experimentuje a užívá při tom jednoduchých pojmů, znaků, symbolů; učí se spontánně, ale i vědomě, vyvine úsilí, soustředí se na činnost a záměrně si zapamatuje

Metody: asociační kruh, pohybová hra, výtvarná činnost, četba pohádky

Organizační formy: skupinová činnost, řízená činnost

Pomůcky: jablko, papírové vločky sněhu, obrázek šatů, korunka, krabice, psací potřeby, papíry, nůžky, kniha, interaktivní tabule

Komu patří krabice?

Uvedení do situace: Položila jsem doprostřed třídy krabici a vyzvala děti, aby se posadily do kruhu kolem krabice. Uvnitř krabice bylo červené jablko, šaty od Sněhurky, koruna a papírové sněhové vločky. Před dětmi jsem otevřela krabici s otázkou, od koho asi může být, a začala posílat po kruhu žezlo. Kdo držel žezlo, měl slovo a mohl vyjádřit svůj nápad, od koho krabice asi je. Poté jsme si posílali věci z krabice po kruhu, a nakonec jsem dětem prozradila, že krabice patří Sněhurce, která tady s námi teď nějakou dobu ve školce bude.

Reflexe: Děti mají velkou fantazii a představivost, a tak není divu, že při hádání majitele krabice padlo kde co. Některé děti podle sněhových vloček a korunky hádaly, že krabice patří určitě Elze z ledového království. Nebyly až tak daleko od pravdy.

Četba pohádky

Při špatném počasí, kdy jsme nemohli jít s dětmi ven, jsem požádala děti, aby si vzaly svůj polštářek a pohodlně se usadily. Vždy jsem dětem přečetla jen část pohádky, a tak nám vzniklo čtení na pokračování ve volných chvílích.

Reflexe: Děti se na četbu pohádky vždy těšily a vždy si pamatovaly číslo stránky, u které jsme skončili. Tato každodenní aktivita navodila příjemnou atmosféru a ujistila mě, že se dětem pohádka líbí. Překvapilo mě, že některé děti pohádku neznaly.

Výroba postav za papíru

Uvedení do situace: V ranních hrách jsem vytiskla obrázky postav Sněhurky, prince a trpaslíků a položila je na stolečky. Poté jsem předkreslila jednotlivé postavy na velký formát papíru a požádala jsem děti, aby mi předkreslené tvary vystříhly. Tyto vystřižené postavy z papíru nám poslouží v dalším týdnu.

Reflexe: Tato činnost rozvíjela u dětí především spolupráci. Vzhledem k tomu, že chtěli stříhat téměř všichni a postavy byly opravdu veliké, děti se musely domluvit, kdo a co bude stříhat.

Hudebně pohybová hra „Sněhové květy.“

Uvedení do situace: Při ranním cvičení jsem několikrát v týdnu zařadila hru na „Sněhové květy.“. Děti na hudbu poletovaly po třídě a ve chvíli, kdy se hudba zastavila jsem řekla: „Vytvořte květy ze dvou vloček.“ Děti musely co nejrychleji vytvořit dvojice, pětičky, trojice, apod..

Reflexe: Tuto hru jsem zvolila z důvodu jména Sněhurky, které je od slova sníh. Ptala jsem se dětí, zda ví, proč zrovna teď hrajeme hru, ve které je sníh? Jejich odpovědi se týkaly počasí, protože bylo před námi období zimy. Poté jsem se dětí ptala, kdo má ve jméně slovo sníh a jednu holčičku napadla právě Sněhurka.

Báseň „Kdo mi ustal postýlku?“

Během týdne jsme se s dětmi také naučily tuto báseň:

*Kdo mi ustlal postýlku?
Kdo mi vypral košilku?
Kdo mi umyl misku, lžičku?
Kdo navařil polívčičku?
Kdo nám tady uklidil?
Ani smítka nevidím!*

Já Sněhurka, já to byla,

já jsem v lese zabloudila!

Reflexe: Děti se tuto básničku naučily během dvou dnů a aby si ji ještě lépe pamatovaly, ukazovala jsem při jednotlivých řádcích slovo, které je na konci řádku. Tuto básničku jsme si říkaly zejména v komunitním kruhu při přivítání se ve školce.

5.2 Realizační fáze

Realizační fáze nabízí vypracovaný scénář jednotlivých dnů, které obsahují činnosti a aktivity směřující k samotné dramatizaci pohádky dětmi.

Získané kompetence:

Kompetence k učení: zná základní divadelní – dramatické prvky a jevy, soustředěně pozoruje, zkoumá, objevuje a všímá si souvislostí, získanou zkušenost uplatňuje v praktických situacích a ve svém dalším učení

Kompetence k řešení problémů: tvořivě řeší praktické problémy, prozkoumává a řeší etické problémy, s nimiž se může setkat v životě

Kompetence sociální a personální: respektuje druhé lidi a jejich názory, naslouchá jim a oceňuje jejich přínos, uvědomuje si mravní dilemata, umí se v nich samostatně a odpovědně rozhodovat

Kompetence činnostní a občanské: k úkolům a povinnostem umí přistupovat odpovědně; váží si práce i úsilí druhých

Kompetence komunikativní: ovládá řeč, hovoří ve vhodně formulovaných slovech, jednoduchých větách, samostatně vyjadřuje své myšlenky, sdělení, otázky i odpovědi, rozumí slyšenému, slovně reaguje a vede smysluplný dialog.

5.2.1 SNĚHURKA

Cíl osobnostně-sociální: Říct před celou třídou svůj názor.

Cíle dramatické: Umět se vyjádřit pohybem

Cíl vzdělávací: Seznámit se s novou pohádkou.

Metody: Asociační kruh, pohybová hra, štronzo, pohybová improvizace

Pomůcky: bubínek, dřívka, papíry, výtvarné potřeby

Organizační forma: Řízená činnost, frontální

Čas realizace: 45 minut

Uvedení do situace: Po svačině, kdy děti ví, že bude probíhat činnost, jsem děti přivítala rituálem. Nejdříve jsem dětem rituál předvedla já a poté jsem je vyzvala, aby se přidaly ke mně a sdělila jsem jim, že toto bude pro náš přivítací rituál pro následující týden vždy po svačině. Všechny činnosti v tomto dnu byly motivovány postavou Sněhurky.

Rituál na přivítání

Dobry den, dobry den, (ruce v bok, sklánění trupu dolů)

dneska máme krásný den. (znázornění kruhu rukama)

Máme ruce na tleskání, (tleskání rukama)

a nožičky na běhání. (běh na místě)

Dobry den, dobry den, (ruce v bok, sklánění trupu dolů)

dneska si to užijem. (výskok)

Asociační kruh – četba úryvku z knihy

Uvedení do situace: Po přivítání jsem děti požádala, aby si sedly do kruhu, protože bych jim ráda něco přečetla. Měla jsem pro ně nachytanou knihu, ze které jsem jim přečetla úryvek. Po přečtení úryvku, jsem se děti zeptala, jestli ví, co je to za knihu/pohádku. Ihned přes sebe vykřikovaly, že jde o Sněhurku a trpaslíky.

Úryvek:

„Kdysi dávno se narodila malá princezna. Pleť měla bílou jako sníh, vlasy černé jako uhl, a tak jí maminka začala říkat Sněhurka. Sněhurka rostla a rostla. Královna onemocněla a zemřela. Král se znovu oženil, ale nová královna byla zlá a závistivá.“

Co dělala Sněhurka celý den? Pantomima.

Uvedení do situace: Následovala pantomima na téma „Co dělala Sněhurka celý den.“ Uvedla jsem děti do situace větou: „*Sněhurka tedy žila nejdřív na zámku u zlé královny. Co ale Sněhurka dělala celý den? Zahrajeme si následující hru.*“ a vysvětlila jim, jaké jsou pravidla.

Realizace: Hra spočívá v tom, že dítě řekne „Já jsem Sněhurka a dělám tohle...“ a pantomimicky vyjádří určitou činnost. Ostatní ji po něm zopakují a napodobí. Začala jsem

tedy jako první a předváděla jsem, jak si češu své vlasy, děti to po mě napodobily a poté již byla řada na dítěti vedle mě. Některé děti se styděly a nechtěly nic předvést, jiné zase předvedly několik činností.

Pohybová hra „Na sněhové sochy.“

Uvedení do situace: Vzhledem k tomu, že děti u pantomimy po většinu času seděly, bylo zapotřebí, aby se trochu proběhly. K tomu nám posloužila hra „Na sněhové sochy.“, u které jde o rytmický pohyb podle bubínku a když přestane hrát bubínek, děti znehybní a jsou z nich „ledové sochy“.

Realizace: Tato pohybová hra sloužila jako rozehrání se před další činností a aby se děti také trochu vyběhaly a udržely pak déle pozornost. Je to obdoba klasické hry „Na sochy.“, ale vzhledem k tomu, že Sněhurka měla pleť bílou jako sníh, a proto se jí tak říkalo, obměnila jsem tuto hru „Na sněhové sochy.“. Děti svým tělem vytvářely nejrůznější kreace a každý byl jiná socha.

Obrázek 1 Hra „Na sněhové sochy.“

Tanec na hudbu „Tanec princezen.“

Uvedení do situace: Po skončení pohybové hry jsem měla pro děti nachystanou píseň, která na žádném zámku nesmí chybět. Požádala jsem děti, aby si mezi sebou udělaly místo, protože přichází na řadu tanec jako na zámku. Motivovala jsem je větou: „*Protože byla Sněhurka také princezna a každá princezna má svého prince, proměníme se na princezny a prince a zatančíme si na hudbu.*“

Realizace: Pustila jsem dětem písničku od Míšy Růžičkové „Tanec princezen.“ a děti dle vlastní fantazie na hudbu tancovaly. Holky se chytily za ruce a společně se točily v kruhu a kluci zase poskakovali. Ke konci písničky jsme se všichni chytili za ruce a šli za sebou po kruhu.

Kreslení Sněhurky na papír.

Uvedení do situace: Jako poslední činnost tohoto dne jsem měla nachystanou výtvarnou činnost, kdy si děti měly Sněhurku nakreslit na papír. Motivace na téma „*Ale jak taková Sněhurka vypadala? Měla černé vlasy, červené rty a možná měla také velké oči. Zkusíme si jí namalovat.*“

Realizace: Nejdříve jsem dětem nakreslila Sněhurku na tabuli a poté je vyzvala, aby si sedli ke stolečkům. Rozdala jsem dětem papíry a psací potřeby a mohli začít kreslit. Dětské výtvary jsou vždy rozmanité a vypadá to mnohdy opravdu zajímavě. Jedna holčička si nejspíš popletla, jak to bylo v úryvku pohádky a namalovala černé rty a červené vlasy. S dětmi jsme si vytvořili galerii jejich obrázků a každý nám ukázal ten svůj.

Rituál na rozloučení.

Uvedení do situace: Když jsme si s dětmi prošli galerii výtvoru, oznámila jsem jim, že je naše práce dnes u konce, a tak se společně rozloučíme rituálem, kterým se budeme loučit také každý den.

„Skončili jsme divadlo, dobře nám to dopadlo. Zazpívali, zatančili, dobrou vůli všichni měli.“

Reflexe: Vzhledem k tomu, že to byl dnes první den, kdy si děti mohly zkusit techniky z dramatické výchovy, všichni byli naprosto úžasní. Po celou dobu byla třída ukázněna, děti byly do činností zapálené a s chutí vše plnily, také při pantomimě povzbuzovaly děti, které se styděly předvést. První den s principy dramatické výchovy předčil má očekávání a nakopnul mě energií pro následující dny.

5.2.2 TRPASLIČÍ PŘÁTELSTVÍ

Cíle osobnostně-sociální: Přijmout dotyk kamaráda, přizpůsobit se mu a spolupracovat s ním. Samostatně se rozhodovat.

Cíle dramatické: Přijmout učitele v roli. Vyzkoušet si kolektivní roli.

Cíl vzdělávací: Číselná řada do 7. Reakce na signál.

Metody: Asociační kruh, pohybová hra, učitel v roli, boční vedení, kolektivní role

Pomůcky: dětský krumpáč, interaktivní tabule

Organizační forma: Řízená činnost

Čas realizace: 45 minut

Uvedení do situace: Po příchodu ze svačiny jsem děti neupozornila, ale začala jsem rovnou říkat a předvádět náš rituál. Děti se ihned chytly a říkaly rituál společně se mnou. Děti byly již od ranních hodin živější a hlučné, a tak jsem měla menší obavy, jak to dnes zvládnou. Činnosti v tento den byly zaměřené na přátelství a rozvíjely zejména sociální dovednosti dětí. Mým záměrem bylo, aby se děti naučily společně více spolupracovat, což je pro dramatickou výchovu a samotnou dramatizaci pohádky velmi důležité.

Rituál na přivítání

Dobry den, dobry den, (ruce v bok, sklánění trupu dolů)

dneska máme krásný den. (znázornění kruhu rukama)

Máme ruce na tleskání, (tleskání rukama)

a nožičky na běhání. (běh na místě)

Dobry den, dobry den, (ruce v bok, sklánění trupu dolů)

dneska si to užijem. (výskok)

Asociační kruh

Uvedení do situace: Po rituálu jsem děti požádala, aby si přinesly svoje podložky a sedly si vedle sebe do kruhu. Uprostřed kruhu jsem položila krumpáč a děti ode mě dostaly následující hádanku:

„Děti, od koho ten krumpáč může být? Zavzpomínáme si v hlavičkách na včerejšek, koho jsme kreslili na ten papír. A ten krumpáč měli Ti, kteří Sněhurce pomáhali. Byli to trpaslíci. Kolik jich bylo? A jak takoví trpaslíci vypadají?“ Mluví ten, kdo si vezme do ruky krumpáč.

Realizace: Překvapilo mě, že děti nevěděli, jak vypadají trpaslíci, protože v přípravném týdnu jsme si je ukazovali. Jeden chlapeček si bral neustále krumpáč jen pro sebe, protože chtěl pořád mluvit jen on, museli jsme si vysvětlit, že má zde také kamarády, kteří chtějí mluvit taky.

Pohyb na hudbu

Uvedení do situace: Po asociačním kruhu, kdy děti seděly, jsem zařadila pohyb na hudbu. Vybrala jsem píseň „Hej, hou.“ z animované pohádky od Walt Disney Sněhurka a sedm trpaslíků, která se skvěle hodila k tématu dne.

Realizace: Hraje píseň „Hej, hou.“ na interaktivní tabuli a děti pochodují na hudbu jako trpaslíci, rukama znázorňují kopání krumpáčem. Když se hudba zastaví, děti odpoví na otázku, kolik kilo zlata vykopali. Např. „*Já jsem vykopal 5 kilo zlata.*“ apod.

Reflexe: Píseň měla u dětí velký úspěch, některé ji znaly z již zmiňované pohádky, také si tímto procvičily a vidina toho, že vykopali zlato, se jim líbila.

Obrázek 2 Pohyb na hudbu

Hra „Na slepování“

Uvedení do situace: Po pohybové aktivitě již přišla na řadu hra, která u dětí podporovala zejména spolupráci a koordinaci pohybu. Motivovala jsem je takto: „*Sněhurka a sedm trpaslíků byli v chaloupce často spolu, jedli spolu, zpívali a tancovali. Trpaslíci měli Sněhurku tak rádi, že se od ní nedokázali odtrhnout. My si teď zkusíme, jak to asi vypadalo.*“

Realizace: Děti se rozdělí do dvojic, představují vždy Sněhurku a trpaslíka, jak spolu tancují. Učitelka říká: „*Ted' jsou slepení za ruce a uši, za nosy, za nohy, apod..*“ Postupně se přidávají další instrukce, např. poskočte si, udělejte takto dřep, a tak dále. Dětem přijde spojování různých částí těla k sobě vtipné, ještě když v tom spojení mají například tancovat a postupně se začínají velmi předvádět a smát se tomu.

Obrázek 3 Hra „Na slepování.“

Reflexe: Dvě holčičky se do činnosti nechtěly zapojit, jsou to holčičky, které se celkově do všech pohybových aktivit nechtějí zapojovat.

Učitel v roli Sněhurky, děti v kolektivní roli trpaslíků

Uvedení do situace: Vyzvala jsem děti, aby si přinesly podložky na sezení a posadily se do kruhu. Mezitím jsem si za dveřmi nasadila černou paruku, čelenku a žlutou sukni. Když jsem vešla zpátky do třídy k dětem, byly překvapené, ale ihned poznaly, že to jsem já. Některé děti vykřikovaly, že to je přece Sněhurka. Následovala motivace na téma: „*Jednoho dne byla Sněhurka velice smutná a nikdo z trpaslíků nevěděl proč. Sněhurka se tady za chvíli objeví a můžete se jí zeptat, proč je smutná.*“ Sněhurka je smutná, protože se bojí, že ji v chaloupce u trpaslíků najde zlá královna, která ji chce mrtvou. Zeptá se trpaslíků, co má dělat, aby ji tady zlá čarodějnice nenašla.

Realizace: Sedla jsem si doprostřed kruhu a začala jsem si utírat nos a hrát, že pláču. Poté jsem dětem řekla, že se bojím, aby mě tady zlá královna nenašla a zeptala se jich, co mi jako mí hodní trpaslíci radí. Děti říkaly různé nápady, které mě podle nich mohly ochránit před zlou královnou. Někdo také řekl, že mi ostříhá vlasy, aby mě královna nenašla, jiný zase ať odejdu a schovám se jinde.

Reflexe: Při této činnosti se děti již dostaly do role trpaslíků, aniž by o tom věděly. Po skončení činnosti jsem dětem řekla, že byly jako herci v divadle a stali se z nich trpaslíci. Tato hra mě ujistila, že děti mají výbornou fantazii a poradí si s jakoukoliv situací.

Rozhodnutí

Uvedení do situace: Děti v roli trpaslíků se mají rozhodnout, zda by Sněhurku zachránily před zlou královnou, nebo by raději utekly pryč.

Realizace: Předem jsem dětem určila, který koutek je červený a který je žlutý. Pravidla jsou následující: kdo by Sněhurku zachránil jde do červeného koutku a kdo by raději utekl jde do žlutého koutku.

Reflexe: Při této činnosti převládal počet dětí, které šly do červeného koutku a zachránily by Sněhurku, možná je to tím, že je v této skupině více kluků a rádi bojují s příšerami.

Závěr, rituál

Uvedení do situace: Po skončení poslední činnosti jsem tento den uzavřela se slovy: „*Sněhurka a trpaslíci byli velcí kamarádi, kteří si uměli navzájem pomáhat, i přesto, že nejdříve trpaslíci v domečku Sněhurku nechtěli. Poté by však za ní dali, jak se říká i „ruku do ohně“, měli se opravdu rádi a pomáhali si. Tak jako oni, tak si budeme pomáhat i my a budeme se ke svým kamarádům chovat hezky.*“ Poté následoval náš tradiční rituál.

Rituál: „*Skončili jsme divadlo, dobře nám to dopadlo. Zazpívali, zatančili, dobrou vůli všichni měli.*“

Reflexe: Děti mají radši činnosti, u kterých se pohybují. Hra „Na slepovanou.“ je bavila opravdu hodně, ale když měly vydržet sedět v kruhu a čekat, až domluví někdo jiný, s tím už měly děti trochu problém. Bylo těžké udržet pozornost dětí, zejména proto, že jich bylo ve třídě dvacet tři a než se dostala řada na všechny, trvalo to dlouho.

5.2.3 DOBRO A ZLO

Cíle osobnostně-sociální: Vytvořit mravní hodnoty – dobro a zlo. Dodržovat pravidla ve hře. Společně vyřešit problém.

Cíle dramatické: Nebát se vyjádřit situaci improvizací. Dokázat vstoupit do role. Umět reagovat na signál.

Cíl vzdělávací: Poznat a pochopit rozdíl mezi dobrem a zlem.

Pomůcky: černý a bílý balónek, bubínek, dřívka, papíry, tužky

Metody: Asociační kruh, pohybová hra, improvizovaná pantomima, boční vedení, výtvarná činnost

Organizační forma: Řízená činnost, frontální

Čas realizace: 45 až 60 minut

Rituál na přivítání

Uvedení do situace: V tento den jsem měla nachystané činnosti, které rozvíjely sociální a prosociální kompetence dětí a poukazovaly na typický znak v pohádkách a tím je dobro a zlo. Činnosti jsme začali rituálem, ale protože děti již rituál dobře znaly, obměnila jsem ho. *„Zahrajeme si na děti v televizi, které někdo ovládá ovladačem. Nejprve jsme na ovladači ztlumení a mluvíme úplně potichu a potom křičíme, aby nás slyšela i paní učitelka v jiné místnosti.“*

Dobry den, dobry den, (ruce v bok, sklánění trupu dolů)

dneska máme krásný den. (znázornění kruhu rukama)

Máme ruce na tleskání, (tleskání rukama)

a nožičky na běhání. (běh na místě)

Dobry den, dobry den, (ruce v bok, sklánění trupu dolů)

dneska si to užijem. (výskok)

Asociační kruh

Uvedení do situace: Děti sedí v kruhu a uprostřed je položený bílý a černý balónek.

„Děti, pamatujete si, před kým jste měly včera zachraňovat Sněhurku? Byla to zlá královna ze zámku. Ale jak se pozná, jestli je někdo hodný, anebo naopak zlý? Máme na světě spoustu

dobra, ale také zla. Já jsem Vám tady nachystala balóanky a zajímalo by mě, jestli přijdete na to, který znázorňuje dobro, a který zlo.“

Realizace: Tato aktivita v asociačním kruhu byla především pro navození atmosféry na další činnosti, které se týkaly právě dobra a zla. Děti ihned dokázaly říct, že černý balónek znamená zlo a bílý znamená dobro.

Pohybová hra „Dobro a zlo“

Uvedení do situace: Po asociačním kruhu, kdy děti již trochu znaly pojmy dobro a zlo, jsem je rozdělila do dvou stejně početných skupin. Vyzvala jsem je, aby si k sobě sedli zády na čáře, která je asi v polovině třídy. Jedna skupina byla „Dobro“ a druhá představovala zase „Zlo“.

Realizace: Pravidla jsou taková, že když řekne učitel dobro, děti ve skupině dobro honí zlo a zlo utíká do předem daného území. Stejně to je i v případě, kdy učitel řekne zlo. Počty v obou skupinách se tedy mění a vítězí skupina, která má v určité chvíli více členů. Děti se při této hře učí reakci na signál a ideální by bylo, kdyby zvítězilo právě dobro.

Reflexe: Bohužel se mi při této hře stalo, že si děti nepamatovaly, ve které skupině vlastně jsou, a tak se potom celá hra zamotala.

Skupinová improvizace v rolích dobré a zlé královny

Uvedení do situace: Po pohybové aktivitě přišla na řadu činnost, u které si děti poprvé vyzkoušely improvizaci. Děti měly zadanou situaci a měly ji vyřešit jako dobrá nebo zlá královna podle svých nápadů. Všechny děti byly zapojené do činnosti najednou, hrála jsem s nimi, ale řešení jsem nechala na dětech. Po každé situaci měli děti možnost ukázat situaci improvizací a ostatní byli diváci.

Realizace:

Situace č. 1: *„Královna i myslivec mají hlad, ale královna má už jen jedno jablíčko. Jak se zachová zlá a jak hodná královna?“* Jako první jsem předvedla myslivce, který prosí o jablko. Děti měly poté ukázat, jak by se zachovaly jako ony v roli zlé nebo hodné královny.

Situace č. 2: *„Sněhurce se zamotala hlava a upadla na zem. Na zemi ji našla královna. Jak by se chovala hodná a jak zlá královna?“* Já jsem představovala roli Sněhurky na zemi a děti se měly rozhodnout, co se mnou bude.

Reflexe: V obou situacích se nezapojily do improvizace stejné děti. Při této činnosti bylo vidět, koho improvizace baví a kdo je spíše extrovert a nerad vystupuje před ostatními.

Četba úryvku

Uvedení do situace: Po improvizaci jsem děti požádala, aby si všichni sedli do kruhu a vyslechli si krátký úryvek z knihy. Tento úryvek sloužil jako motivace před následující činností.

Úryvek:

Kouzelné zrcadlo, ptám se Tě, kdo je nejkrásnější na světě? Zrcadlo říká: „*Jsi stále krásná, paní má, však nejkrásnější je princezna, za sedmi horami chaloupka stojí, tam hledej, královno, Sněhurku svoji.*“ Byla jsem podvedena! Musím se za Sněhurkou vydat sama.

Vysoko ve věži královna vypila kouzelný nápoj, který jí změnil za stařenu. „*Tak, ještě jedovaté byliny, žabí kůži a všechno pořádně zamíchejte. Hned ho ochutnám!*“

Cesta za Sněhurkou (boční vedení, hra v roli)

Uvedení do situace: Následovala aktivita, která splňovala princip bočního vedení a hry v roli. Děti byly v roli královny a měly se vydat za Sněhurkou. Motivovala jsem je větou: „*Každý z vás je teď královna, která jde převlečená za stařenu a jde za Sněhurkou. Cestou jí potká mnoho překážek, které musí překonat.*“

Realizace: Vyprávěla jsem dětem příběh, jak šla královna lesem za Sněhurkou. Děti musely podle situace v příběhu předvádět královnu, např. přeskočit strom na zemi, podlézt pod větvemi, šla přes potok, bláto, apod..

Reflexe: Tato činnost děti bavila asi ze všech činností zatím nejvíce, mohli u toho zapojit svou fantazii, jak danou situaci předvést a „bojové“ úkoly mají děti obecně velmi rády.

Závěr, rituál

Uvedení do situace: Jako závěr této série činností jsem zvolila výtvarnou činnost. Byla jsem zvědavá, jestli děti pochopily rozdíl mezi dobrem a zlem a jsou schopné výtvarně ztvárnit pro ně tak abstraktní pojem.

Výtvarná činnost: Namaluj dobro a zlo.

Realizace: Rozdala jsem dětem papíry, které měly nakreslenou čáru uprostřed. Děti měly pomocí tužky nakreslit na jednu polovinu dobro a na druhou zlo. Vzhledem k tomu, že děti měly na tuto činnost již méně času, a tak některé nestihly své výtvary dokončit.

Reflexe: Tato výtvarná činnost byla pro děti náročná, protože měly namalovat abstraktní pojem, na který si nemohou sáhnout. I přesto si myslím, že si děti vedly dobře. Ostatní činnosti děti zvládly na výbornou, nejvíce je zaujala strastiplná cesta za Sněhurkou, dokázaly se dobře vžít do situace a mohly se vyřádit. Líbilo se mi, jak starší děti pomáhaly mladším.

Rituál: „*Skončili jsme divadlo, dobře nám to dopadlo. Zazpívali, zatančili, dobrou vůli všichni měli.*“

5.2.4 PRINC, SNĚHURKA A CHALOUPKA

Cíle osobnostně-sociální: Pozorně naslouchat. Spolupracovat s ostatními. Společně vyřešit problém.

Cíle dramatické: Vyjádřit pohybem prostředí. Reagovat na signál, vydržet ve štronzu, zrychlovat a zpomalovat pohyb.

Cíl vzdělávací: Vědět, jak se jmenují a jak vypadají jednotlivé postavy.

Pomůcky: temperové barvy, papíry, štětce, vyrobené postavy z papíru, bubínek, dřívka

Metody: Asociační kruh, pohybová hra, výtvarná činnost, živý obraz

Organizační forma: Skupinová činnost

Čas realizace: 45 minut

Rituál na přivítání

Uvedení do situace: Tato série činností je zaměřená na výrobu kulis pro následující den. Také se v této sérii děti konečně setkají s princem, který tady do tohoto dne ještě nebyl. Abychom se při rituálu nenudili, opět jsem ho obměna, děti měly za úkol neříct 2x za sebou dobrý den, ale říct pouze jednou.

Dobry den, dobry den, (ruce v bok, sklánění trupu dolů)

dneska máme krásný den. (znázornění kruhu rukama)

Máme ruce na tleskání, (tleskání rukama)

a nožičky na běhání. (běh na místě)

Dobry den, dobry den, (ruce v bok, sklánění trupu dolů)

dneska si to užijem. (výskok)

Asociační kruh

Uvedení do situace: Po rituálu jsme si sedli s dětmi do kruhu a začala jsem jim vyprávět:

„V předchozích dnech jsme se dozvěděli, kdo s námi ve školce tento týden bude, co je to dobro a zlo a také, že bychom měli být kamarádi. Jak ale vypadají ti naši trpaslíci, jejich chaloupka, nebo také princ, který přijede Sněhurku zachránit? Nebo jak vypadá zámek, ve kterém žije královna? To si dnes společně ukážeme.“

Pohybová hra „Nápodoba zvířat“

Uvedení do situace: Po asociačním kruhu následovala pohybová hra, která spočívala v nápodobě zvířat. Zvolila jsem zvířata z toho důvodu, protože jsou v pohádce také velmi důležitá a v divadelním představení se objeví.

„Protože kolem trpasličí chaloupky bylo spoustu zvířátek jako třeba zajíčků, srnek nebo veverek, my si teď na ta zvířátka zahrajeme.“

Realizace: Do rytmu bubínku děti napodobovali různá zvířata, např. chodili jako medvědi, skákali jako žáby, plazili se jako hadi, a podobně. Pohyb se zrychluje a zpomaluje dle ťukání do bubínku. Po chvíli jsem děti vyzvala, aby přidaly k pohybu také zvuky.

Reflexe: Děti se do zvířátek dokázaly vžít okamžitě, navzájem se strašili hrůzostrašnými zvuky medvěda a dělali mezi sebou závody, kdo doskočí jako žába nejdále. Poté jsme si s dětmi opět sedli do kruhu.

Jak vypadá chaloupka? Živý obraz

Uvedení do situace: Po skončení pohybové činnosti jsem zvolila, jako i v předešlých dnech, činnost s technikou dramatické výchovy. Tentokrát se jednalo o živý obraz. Uvedla jsem děti do situace motivací na téma *„To je ale krásný domeček! Kdo v něm asi bydlí? Je tu sedm malých postýlek. Asi tu bydlí sedm dětí? Na každé postýlce je napsáno jméno. Ale jak jsou legrační! Jak se můžou děti takhle jmenovat? Rejpal, Štístko, Dřímal, Prófa, Šmudla, Stydlín, Kejchal. Jsem už úplně ospalá, chvíli si zdřímnu.“* Po přečtení úryvku z příběhu jsem děti vyzvala, aby společně vytvořily chaloupku ze svých těl.

Realizace: Rozdala jsem dětem podložky a řekla jim, že teď z nich všech bude chaloupka. Měly by se tedy ustavit tak, aby znázornily chaloupku. Děti se snažily, ale viděla jsem, že to je těžké, a tak jsem jim poradila, ať si nejdříve vytvoří domeček z podložek a až poté si na ně lehnou.

Reflexe: Byla to pro děti náročná činnost, a tak jsem jim musela hodně pomáhat. Některé děti znázornily zdi chaloupky, jiné zase střechu. Nakonec jsme to společně zvládli a děti na zemi vytvořily alespoň náznak chaloupky, ve které trpaslíci bydleli.

Obrázek 4 Živý obraz

Kulisy (výtvarná činnost)

Uvedení do situace: Uklidili jsme podložky a řekla jsem dětem, že nás zítra čeká velké divadlo a děti budou opravdoví herci. Protože v každém divadle jsou kulisy, musíme si je vyrobit. Vysvětlila jsem dětem, co to znamená slovo „kulisy“ a vyzvala je, aby se rozdělily do pěti skupin.

Realizace: Děti se rozdělily na pět skupin a každá skupina byla tvořená čtyřmi dětmi. Děti si sedly ke stolečku a já jsem jim rozdala temperové barvy, štětce a předem nachystané postavy a zámek z papíru, které děti vystříhly v přípravném týdnu. Každá skupina malovala někoho jiného. První skupina malovala Sněhurku, druhá prince, třetí a čtvrtá trpaslíky a pátá skupina malovala zámek. Dětem jsem řekla, že si je mohou vymalovat podle sebe, ale že Sněhurka by měla mít černé vlasy. Tyto kulisy nám posloužily následující den jako kulisy k dramatizaci pohádky.

Reflexe: Děti tato výtvarná činnost zaujala především proto, že se mohly děti rozdělit do skupinek podle sebe, a tak si mohly u malování povídat. Při tvorbě byly děti velice kreativní, a tak se stalo, že měl jeden trpaslík třeba růžové fousy a princ vypadal jako Superman.

Obrázek 6 Kulisy

Obrázek 5 Kulisy

Závěr, rituál

Na závěr jsme si s dětmi společně prohlédli jejich vytvořené kulisy a pojmenovali si, kdo je kdo. Děti se shodly na tom, že princ není princ, ale Superman.

Rituál: „Skončili jsme divadlo, dobře nám to dopadlo. Zazpívali, zatančili, dobrou vůli všichni měli.“

Reflexe: V tento den byly děti moc hodné. Po celou dobu činností byly ukázněné a dělaly to, co jim bylo řečeno. Atmosféra byla příjemná a pracovalo se nám spolu hezky. Také jsem si všimla, že děti často mluvily o divadle a myslím si, že pochopily, co se bude dít následující den. Že budeme hrát divadlo jsem jim opakovala každý den, možná proto se na něho i začínaly těšit.

5.2.5 HRAJEME SI „NA DIVADLO.“

Cíle osobnostně-sociální: Pozorně naslouchat. Spolupracovat s ostatními. Rozvíjet paměť, představivost a fantazii.

Cíle dramatické: Dramatizovat pohádku. Nebát se vstoupit do role. Přijmout roli.

Cíl vzdělávací: Znat pohádku Sněhurka a sedm trpaslíků.

Pomůcky: kostýmy, kulisy, triangl, interaktivní tabule

Metody: Asociační kruh, dramatizace, hra v roli, boční vedení

Organizační forma: Skupinová činnost

Čas realizace: 60 minut

Uvedení do situace: Jak již název vypovídá, níže sepsaná série činností je zaměřená na samotnou dramatizaci pohádky dětmi a vše, co k tomu patří. Vzhledem k časové náročnosti dramatizace pohádky jsem některé činnosti zařadila již do ranního cvičení, které jsme v tento den vynechali. Výroba kulis a následná dramatizace pohádky byla realizovaná až v řízené činnosti.

RANNÍ CVIČENÍ:

Rituál na přivítání

Dobrý den, dobrý den, (ruce v bok, sklánění trupu dolů)

dneska máme krásný den. (znázornění kruhu rukama)

Máme ruce na tleskání, (tleskání rukama)

a nožičky na běhání. (běh na místě)

Dobrý den, dobrý den, (ruce v bok, sklánění trupu dolů)

dneska si to užijem. (výskok)

Asociační kruh

Uvedení do situace: Vyzvala jsem děti, aby si sedli na své podložky do kruhu. V asociačním kruhu jsem navodila atmosféru pro dnešní den.

„Milé děti, pamatujete si, jak jsme si včera namalovali trpaslíky, Sněhurku a prince? Dnes bychom si s nimi mohli zahrát divadlo, co říkáte?“

Výběr postav

Uvedení do situace: Po úvodní motivaci následoval výběr postav dětmi. Měla jsem pro děti předem vypsané jednotlivé postavy, a vzhledem k tomu, že tato třída je početná, musela jsem k postavám přidat více zvířátek a víl. Po výběru postav jsem dětem řekla, že budeme pokračovat zase po svačině.

Realizace: Postupně jsem dětem četla jednotlivé postavy, které jsou v příběhu zastoupeny a děti si tak podle sebe vybraly, koho chtějí hrát. V příběhu jsou také zvířátka a víly a děti, které nechtěly nic povídat, si mohly vybrat někoho ze zvířátek nebo víl. Největší boj byl o Sněhurku, tu chtělo hrát hned několik holek, a tak si musely zahrát kámen, nůžky, papír, teď, aby se rozhodlo, kdo bude hrát Sněhurku.

Reflexe: Některé děti byly smutné, že nedostaly svou roli, a proto jsem jim řekla, že když se jim divadlo bude líbit, můžeme si ho zahrát znovu a postavy se vymění. Příště bych zvolila nejspíš metodu losování, aby se děti nepřekřikovaly a nehádaly.

Obrázek 7 Výběr postav

Obrázek 8 Výběr postav

ŘÍZENÁ ČINNOST:

Uvedení do situace: Po svačině jsem děti zavolala k sobě a řekla jim, že přichází čas na hraní divadla. Nejdříve si však musíme ustavit kulisy, abychom měli atmosféru přesně jako v divadle. Děti se společně se mnou pustily do práce.

Vytvoření kulis

Většinu kulis jsme měli vyrobené z předešlého dne, kdy děti malovali temperovými barvami jednotlivé postavy z pohádky. Další kulisy, které bylo potřeba, jsem vyrobila já.

Realizace: S dětmi jsme společně připevnili trpaslíky do dřevěných bedýnek, Sněhurku a prince jsme připevnili na modrý paraván a lesík jsme udělali z dřevěných stromů. Zrcadlo bylo vytvořeno z dřevěného paravánu, který měl vyřezané okénko. Také jsme připevnili na dřevěné zábradlí zámek, ve kterém Sněhurka s královnou žila. Domeček od trpaslíků byl pod skluzavkou, kde je také kuchyňka. Postýlky od trpaslíků představovaly barevné podložky, na kterých děti obvykle cvičí. Měla jsem také nachystaný košíček s jablkem a hřebínkem pro královnu.

Obrázek 9 Prostředí

Kostýmy

Uvedení do situace: Pro děti jsem měla vypůjčené kostýmy přímo pro tuto pohádku z jedné sousední školky. Po vytvoření prostoru pro hraní divadla jsem dětem rozdala kostýmy.

Realizace: Děti se s mou pomocí převlékly do kostýmu a když byli převlečení, poslala jsem je k zrcadlu, aby se podívali, jak jsou krásní. Děti měly z kostýmu velkou radost a na divadlo se začali těšit. Děti, které nechtěly nikoho hrát byli diváci a usadili se na židle do obecnstva.

Obrázek 10 Kostýmy

Dramatizace pohádky – hra v roli, boční vedení

Uvedení do situace: Po vytvoření kulís a převlečení do kostýmu jsme mohli přejít k samotné dramatizaci pohádky, která byla pomyslným vrcholem našeho týdne s činnostmi, které směřovaly k samotné dramatizaci.

Realizace:

Usadila jsem děti do svých koutků a divadlo začalo cinknutím do triangu. Já jsem představovala vypravěče a začala jsem vyprávět příběh o Sněhurce. Scénář příběhu jsem měla vypůjčený od jedné paní učitelky.

Děti bedlivě poslouchaly a vždy jsem vyzvala danou roli, která zrovna měla povídat, aby šla dopředu. Nejdříve jsem přečetla text já a až poté ho dítě po mě zopakovalo. Snažila jsem se svůj hlas přizpůsobovat roli, aby se děti do role dokázaly vžít. Některé děti uměly s hlasem hezky pracovat a napodobovaly po mně změny hlasu.

Tímto způsobem jsme společně s dětmi zahráli celkem čtyři obrazy – první obraz byl na zámku a v lese s myslivcem, druhý obraz byl v chaloupce s trpaslíky, ve třetím obraze chtěla královna Sněhurku zabít otráveným jablkem a poté také hřebínkem a čtvrtý obraz přijel princ na koni, aby zachránil spící Sněhurku. Na závěr byla svatba prince se Sněhurkou, u které jsem pustila píseň „Tanec princezen“, kterou děti již znaly a všichni tancovali. Při každém představení nesmí chybět potlesk, a tak děti v roli diváku nakonec odměnily herce potleskem a sladkou odměnou.

Obrázek 11 Dramatizace

Závěr, rituál

Uvedení do situace: Po skončení představení jsem vyzvala děti, aby si sedly na podložky do kruhu. Následně jsem se dětí ptala, jak se jim divadlo hrálo, co se jim líbilo, nebo naopak nelíbilo a jestli by si divadlo chtěli ještě někdy zahrát. Na dětech bylo vidět, že jsou již unavené a raději by šli ven, ale i přesto mi dokázali na otázky odpovídat.

Nakonec jsem dětem řekla, že toto byl náš poslední společný den se Sněhurkou a trpaslíky, a proto se musíme s pohádkou také náležitě rozloučit. Všichni jsme si zatleskali a již tradičně ukončili činnost rituálem, tak jak tomu bylo každý den.

Rituál: „*Skončili jsme divadlo, dobře nám to dopadlo. Zaspívali, zatančili, dobrou vůli všichni měli.*“

Reflexe: Vzhledem k tomu, že byl pátek a na dětech byla už znát únava, nebylo to jednoduché ani pro děti, ani pro nás učitelky. Mým cílem bylo, aby si děti pohádky užily, nedělaly nic proti své vůli a pochopily, že vše je pouze dobrovolné. Myslím si, že díky tomuto přístupu se do pohádky zapojily všechny děti. Děti byly při hraní pohádky výborné, dokázaly pracovat s hlasem a skoro vůbec se neostýchaly.

5.3 Hodnotící fáze

Cíle:

- Rozvíjet komunikační dovednosti.
- Rozvíjet schopnost domluvit se a uzavírat kompromisy.
- Umožnit spolupráci dětí.
- Rozvíjet u dětí paměť.
- Rozvíjet výtvarný projev dětí.

Získané kompetence:

Kompetence sociální a personální: dítě umí vyjádřit svůj názor; rozhoduje o svém jednání; umí se prosadit i podřídit; je schopné vyjednávat a nalézat řešení přijatelná pro všechny zúčastněné; na společných činnostech se domlouvá a spolupracuje

Komunikativní kompetence: dítě se dokáže vyjadřovat a sdělovat své prožitky, pocity a nálady různými prostředky

Metody: asociační kruh, výtvarná činnost

Organizační formy: skupinová činnost

Pomůcky: obrázky z pohádky, papíry, nůžky, lepidla, psací potřeby

Průběh:

Tato reflektivní fáze sloužila jako hodnocení projektu dětmi prostřednictvím jimi vyrobené koláže. Reflektivní fázi jsem zařadila do projektu až o dva do později, po víkendu. Děti si přes víkend od pohádky odpočaly a načerpaly sílu pro další činnosti v MŠ. Také mě zajímalo, kolik si toho budou děti z pohádky a prožitých dvou týdnů pamatovat.

V **pondělí** jsem si tedy po svačince svolala děti do kruhu pomocí známé písničky „**Hej hou**“. Začala jsem si dětmi povídat nejdříve o prožitém víkendu a poté jsem se jich ptala, jestli si pamatují, co jsme dělali v pátek. Většina dětí odpověděla, že jsme hráli pohádku o Sněhurce, což u mě vyvolalo pocit radosti ze zjištění, že si děti pamatují. Následně jsem děti rozpočítala na čísla jedna a dvě. Děti, které byly jedničky šly ke žlutému stolu a děti, které byly dvojky zase k modrému stolu.

Do skupinek jsem dětem rozdala papír formátu A2, který byl čarou přepůlený a na každé straně byl nakreslený obličej. Jeden se **usmíval** a druhý byl **smutný**. K papírům jsem dětem rozdala ještě nůžky, lepidla, psací potřeby, a také obrázky z pohádky. Děti již začaly hádat, že budou muset obrázky rozdělit a co znamená smutný a veselý obličej. Nebyly daleko od pravdy, a tak jsem je požádala, aby vytvořily **koláž na téma, co se jim líbilo a nelíbilo v divadelním představení**. Vysvětlila jsem jim, že veselý obličej znamená, co se jim líbilo a smutný zase naopak.

Děti docela rychle pochopily, co mají dělat a ihned se začaly mezi sebou domlouvat a dohadovat. Po chvíli jsem musela jejich hádání se o obrázky přerušit a požádat je, aby si každý vzal jeden obrázek, který někam uloží. Až každý uloží jeden obrázek, může si vzít zase další. **Každá skupina lepení obrázků pojala jinak, jedna je lepila vodorovně a druhá je lepila různě, jak jim zrovna přišlo pod ruku**. Překvapilo mě, jak si děti dokázaly s koláží hezky vyhrát, některé děti dokreslily pomocí psacích potřeb také obrázky, srdíčka a jiné symboly. **Dětem tato činnost zabrala asi patnáct minut a když mě upozornily, že již mají hotovo, svolala jsem je opět do kruhu**. Tentokrát si ale měly skupinky sednout k sobě a dát před sebe svůj výtvar.

Po usazení dětí jsem obě skupiny pochválila za to, jak se jim koláž povedla. Následně jsem vyzvala první i druhou skupinu, aby odůvodnila svůj výběr obrázků pro každý obličej. **Obě skupiny se víceméně shodly na tom, že nejvíce se jim líbila Sněhurka a trpaslíci,**

písničky z pohádky, kostýmy, a naopak se jim nelíbila královna, otrávené jablko, nebo hřebínek.

Obrázek 13 Koláž

Obrázek 12 Koláž

Reflexe:

Tato reflektivní fáze mě ujistila, že celý projekt, a zejména pohádka, v dětech zanechala určité pocity a vzpomínky. Také jsem se ujistila v tom, že děti spolu dokážou spolupracovat a když chtějí, tak se umí domluvit a jsou schopné udělat ústupek kamarádovi.

Obrázek 15 Reflexe

Obrázek 14 Reflexe

6 EVALUACE PROJEKTU

Pro evaluaci projektu jsem vytvořila strukturovaný dotazník s evaluačními otázkami. Tento dotazník jsem dala k vyplnění paní učitelce, která byla po celou dobu projektu přítomná, znala stanovené cíle projektu, a tedy dokázala na otázky odpovědět.

Dalšími částmi evaluace projektu je reflexe dětí, vlastní sebereflexe a doporučení pro praxi mateřských škol.

6.1 Hodnocení učitelkou

Z odpovědí paní učitelky vyplývá, že metody i organizační formy byly zvoleny vhodně a uvádí, jaké metody a organizační formy byly během týdne použity. Celkově paní učitelka hodnotí, že stanovené cíle byly naplněny a projekt jako takový byl pro děti přínosný v několika ohledech. Paní učitelka hodnotí kladně využití nejen pohybových her, činnosti pro rozvoj spolupráce dětí, nebo také výtvarné činnosti.

Dle jejího slovního hodnocení jako silné stránky projektu hodnotila zapojení všech dětí do činností; rozvoj komunikačních dovedností a dramatických dovedností; kooperaci dětí ve skupině; možnost překonat ostych při vstupu do rolí; velkou nabídku činností, metod a technik; prohloubení vztahu mezi dětmi a zejména využití pohádky jako literární látky pro dramatizaci s dětmi. Velmi kladně také hodnotila materiální podmínky v podobě mnoha nachystaných pomůcek, vypůjčených kostýmů a promyšlených kulis.

Jako slabé stránky projektu uváděla dlouhé činnosti s dětmi, časovou a organizační náročnost; sedavé činnosti s dětmi při kterých musely dlouho udržet pozornost, a také nepřiměřenost některých aktivit vzhledem k věku dětí.

Tabulka 3 Evaluační dotazník

EVALUAČNÍ DOTAZNÍK		
Evaluační otázky	Do jaké míry souhlasíte/nesouhlasíte s následujícími tvrzeními?	Odpověď
1.	Byly naplněny stanovené cíle projektu?	Ano, určitě byly.

2.	Byly použité vhodné metody při práci s dětmi? Okomentujte jejich kvalitu/efektivnost/adekvátnost.	Metody se během týdne střídaly. Vždy dle daného tématu a byly vždy vhodně zvoleny. U takto malých dětí se nejvíce osvědčuje metoda názornosti a praktické činnosti a ty se tam objevovaly několikrát.
3.	Jaké byly použité organizační formy? Byly zvoleny vhodně?	Ano, byly zvoleny vhodně. Děti pracovaly v kruhu, u stolečků, pohybovaly se po třídě. Vzhledem k prostoru, který se všem nabízel, bylo vše v pořádku.
4.	Byly splněny materiální a hygienické podmínky?	Ano, byly splněny.
5.	Co se děti naučily nového?	Celkový týden byl pro děti velmi přínosný. Děti byly již od začátku velmi natěšené a ukázněné. Naučily se nové hry, být ohleduplný ke druhému, čekat, až kamarád domluví a já se dostanu na řadu. Velmi se jim líbil každý pohyb, radost měli také z výtvarného provedení, které se jim velmi povedlo.
6.	Byl pro děti projekt přínosný a v čem?	Ano, celkový týden byl přínosný, zajímavý. Děti se těšily na nové úkoly, velmi rády pracovaly s knihou, která byla právě o této pohádce. Bylo velmi hezké a přínosné, že se zapojovaly všechny děti.

6.2 Reflexe dětí

Tuto reflexi dětí jsem dělala až po šesti týdnech od skončení projektu, protože mě zajímalo, co si děti z pohádky odnesly a co si pamatují. Svolala jsem si děti do kruhu a ptala se jich, jestli si pamatují na náš projekt, který jsme společně dělali před Vánoci a obsahem byla pohádka. Děti si rychle vzpomněly, že jsme hráli Sněhurku a sedm trpaslíků, z čehož jsem měla velkou radost. Některé děti také dokázaly vyjmenovat témata, kterým jsme se věnovali. Poté jsem dětem posílala po kruhu jablíčko a každý měl říct, co si z pohádky pamatuje, co pro něho bylo těžké a co se mu na všech činnostech líbilo nejvíce, nebo co naopak ne.

Na otázku, co bylo pro děti nejvíce těžké hledaly dlouho odpověď. Opakovaly se zde odpovědi jako stříhání nůžkami, také několikrát bylo zmíněno divadlo a někdo z dětí odpověděl, že pro něho bylo těžké všechno.

Z odpovědí dětí vyplynulo, že si pamatují z našeho projektu poměrně dost věcí. Většina se shodla na tom, že nejlepší byly činnosti jako pohybové hry „Na sochy.“, „Na slepování.“, a další, také se jim líbily písničky, které jsem jim pouštěla na interaktivní tabuli, vzpomněly si na tanec princezen, či píseň „Hej hou“. Mnoho dětí také zmínilo, že se jim moc líbily kostýmy, které měly oblečené při hraní pohádky a taky Sněhurka jako postava v pohádce.

Z odpovědí na otázku co se dětem moc nelíbilo padlo častokrát slovo zlá královna, otrávené jablíčko, jak Sněhurka usnula a další negativní scény z pohádky. Také někdo z dětí odpověděl, že se mu nelíbilo, když děti křičely.

Tato reflexe dětí mě ujistila v tom, že projekt byl pro děti jistým způsobem přínosný, protože si činnosti a scénky z pohádky pamatují i po šesti týdnech. Překvapilo mě, kolik si toho děti dokázaly zapamatovat, a vyhodnotit z toho odpovědi na mé otázky.

6.3 Sebereflexe

Dle mého názoru se projekt z větší části vydařil, protože stanovené cíle projektu byly rozmanitostí činností z velké míry naplněny. Nedostatky spočívaly zejména ve špatně zvolených metodách, náročných na organizaci, a také byly některé činnosti nepřiměřené věku dětí. Jako velký nedostatek, který jsem však nemohla předem ovlivnit, vnímám početnou skupinu dětí. Po většinu dobu projektu počet dětí přesahoval číslo 20 a bylo to

pravdu znát. Myslím si, že literární předloha byla zvolená vhodně, neboť v této pohádce je mnoho zajímavých postav pro děti, ať už to jsou trpaslíci, Sněhurka, či hodný princ. V pohádce jsou také typické znaky pohádky, jako je hlavní hrdina, kterého mají děti tak rády, převažuje zde dobro nad zlem a jiné. Motivace pohádkou se prolínala po celou dobu projektu a děti se tak lépe do situací dokázaly vžít. K lepšímu prožitku z pohádky určitě také pomohlo dostatek pomůcek, které jsem měla předem nachystané a také kostýmy, zapůjčené od sousední mateřské školy. Činnosti v jednotlivých dnech dětem dávaly dostatek prostoru pro spolupráci mezi skupinou, často se ocitly v situaci, kterou musely vyřešit a prohloubily se tak vztahy mezi dětmi. Za úspěšnou realizaci vděčím nejenom dětem, ale především také paní učitelce, která byla po celou dobu přítomná a v mnoha ohledech nápomocná. Projekt jako celek byl pro mě velmi přínosný, společně s dětmi jsme si užili každý den a uvědomila jsem si, na čem musíme ještě hodně zapracovat.

6.4 Doporučení pro praxi mateřských škol

Z mé zkušenosti po realizaci a vyhodnocení, doporučuji projekt pohádky realizovat ve třídě, kterou paní učitelka již dobře zná. Vzhledem ke specifickým dramatické výchovy v mateřské škole je vždy zapotřebí projekt přizpůsobit dětem v dané třídě, jejich schopnostem a dovednostem. Neméně důležité jsou také zkušenosti učitelky s dramatickou výchovou, její znalost principů a metod dramatické výchovy.

Protože právě pomocí využívání principů z oblasti dramatické výchovy děti nejdou pouze po povrchu pohádky, nechte se jen před spaním, ale mohou si na ni zahrát, mohou sami tvořit a vytvářet pohádku. Jsou zde uplatněny všechny oblasti z obsahu RVP pro PV, ať je to dítě a jeho tělo, dítě a jeho psychika, dítě a ten druhý, dítě a společnost, či dítě a svět. Je to celé komplexní a rozvíjí dítě ve všech směrech. Je zde prostor pro komunikativní a řečové dovednosti, pohybové dovednosti, a také pro sociální dovednosti. Je to také prostor pro reflexi dětí, kdy učitel může vnímat a pozorovat, jak děti tvořivě přistupují ke zpracování a jak se spolupodílejí na tvorbě divadelního představení. Odbourává se zde strach z hraní a vystupování a je to pro děti přirozené, těší se na to a mají z toho radost.

Vzhledem k věku dětí je zapotřebí vhodně zvolit pohádku, která je zaujme a bude pro ně motivací po celou dobu. Z velké nabídky pohádek jsou zajímavými pohádkami například Princ Bajaja, Dlouhý, Široký a Bystrozraký, Malá čarodějnice, O dvanácti měsíčkách, Popelka, Sněhová královna, Pirát Kolísko, Vodník Česílko a další pohádky, které mají zajímavé hlavní hrdiny.

Pro realizaci projektu je potřeba si vyčlenit dostatek času, zajistit materiální a prostorové pomůcky, správně zvolit literární látku a rozdělit si jednotlivé činnosti do několika dnů i týdnů. Je důležité, aby na projekt bylo vyhrazeno dostatek času, aby paní učitelka netlačila na děti a tím jim bude umožněno dostatek času pro seberealizaci a sebepoznání.

Vzhledem k činnostem a náročnosti projektu na organizaci také doporučuji realizovat projekt s menší skupinou dětí, ideálně se třídou do patnácti dětí. Při práci s menší skupinou dětí se mnohem lépe naplní stanovené cíle projektu, děti lépe udrží pozornost při jednotlivých činnostech, budou mít dostatek prostoru pro vyjádření názoru a také pro sebevyjádření se. Doporučuji si k přípravě i realizaci projektu přizvat paní učitelku, která děti také zná a dokáže tak být nápomocná při tvoření projektu, jeho organizaci i reflexi.

Z důvodu náročnosti po několika stránkách, nejde s dětmi tímto způsobem pracovat každý den. Je ale vhodné takový projekt do vzdělávání dětí alespoň několikrát v roce zařadit. Tento projekt nám umožňuje zlepšit klima ve třídě, rozvinout komunikaci mezi učitelkou a dětmi a inspiruje nás k poznávání nových činností pro práci s dětmi.

ZÁVĚR

V současné době si každá mateřská škola může vybrat, jak bude děti vzdělávat a naplňovat jejich potřeby. Existuje mnoho metod, činností a přístupů a dramatická výchova je jednou z nich. Je to jiný způsob, jak přistupovat ke knihám, k pohybu, jak objevovat svět, přírodu, a hlavně sebe samého.

Teoretická část vymezila cíle, metody a techniky dramatické výchovy, také kompetence dramatické výchovy dle RVP PV. Dále je v první části představená možnost využití pohádky při dramatizaci s dětmi předškolního věku, a taktéž její využití v oblasti předčtenářské gramotnosti u dětí.

Praktická část obsahuje návrh projektu dramatizace pohádky Sněhurka a sedm trpaslíků, jeho přípravu a realizaci v mateřské škole. Na základě evaluace projektu je vytvořeno doporučení pro praxi mateřských škol.

Nezastupitelnost pohádek ve vývoji dětí se v plné náležitosti, i když o tom možná nemáme ani ponětí, ukazuje především v dnešní době, která pulsuje pod neustálým nátlakem vyspělé elektroniky. Archetyp dítěte je v každém z nás, a proto nás zavazuje, abychom ke světu pohádek přistupovali citlivě a s úctou. Pohádkový svět bychom měli chránit, bez něho by totiž jen těžko existoval svět dospělý.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Belz, H., & Siegrist, M. (2011). *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení: východiska, metody, cvičení a hry*. Praha: Portál.
- Claycombová, P. (1996). *Školka plná zábavy Kalendář tvořivých her pro předškolní děti*. Praha: Portál.
- Čeňková, J. (2006). *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury*. Praha: Portál.
- Černoušek, M. (2019). *Děti a svět pohádek*. Praha: Portál.
- Doláková, S. (2015). *Umíte to s pohádkou? Práce s příběhy v MŠ a ZŠ*. Praha: Portál.
- Disney, W. (2016). *Sněhurka a sedm trpaslíků*. Praha: Egmont.
- Fichnová, K. & Szobiová, E. (2012). *Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí: náměty k RVP pro předškolní vzdělávání*. Praha: Portál.
- Fiedlerová, M., Rejchrtová, A., & Amirová, A. (2019). *Metody a aktivity dramatické výchovy v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe.
- Franz, M. (2008). *Psychologický výklad pohádek. 2*. Praha: Portál.
- Holý, D. (2007). *Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Mladá fronta.
- Hurdová, E. (2013). *Hrajeme si ve školce*. Praha: Portál.
- Karaffa, J. (2009). *Umění dialogu v dramatických hrách a improvizacích*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě.
- Karaffa, J. (2017). *Dramatická výchova a klíčové kompetence dětí v mateřské škole*. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta.
- Machková, E. (2019). *Nástin historie a teorie dramatické výchovy*. Praha: NAMU.
- Machková, E. (2007). *Jak se učí dramatická výchova*. Praha: Namu.
- Machková, E. (2013). *Projekty dramatické výchovy pro mladší školní věk*. Praha: Portál.
- Machková, E. (2000). *Volba literární látky pro dramatickou výchovu aneb Hledání dramatičnosti*. Praha: Amu.
- Machková, E. (1998). *Úvod do studia dramatické výchovy*. Praha: IPOS.
- Míčková, J. (2019). *Cesta do pohádky: literárně-dramatické projekty pro MŠ*. Praha: Portál.

- Míčková, J. (2016). *Rozvíjíme děti s využitím příběhů a veršů*. Praha: Raabe.
- Novotná, D. (2010). *Tvořivá dramatika v MŠ Vybrané kapitoly*. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně.
- Novotná, E. (2010). *Sociologie sociálních skupin*. Praha: Grada.
- Propp, V. J. (2008). *Morfologie pohádky a jiné studie*. Jihočany: H a H Vyšehradská.
- Průcha, J., Walterová, E. & Mareš, J. (2013). *Pedagogický slovník*. Praha: Portál.
- Richter, L. (2004). *Co je co v pohádce*. Praha: Dobré divadlo dětem.
- Svobodová, E. (2011). *Metody dramatické výchovy v mateřské škole*. Praha: Portál.
- Šmíkmátorová, P. (2011). *Hrajeme si na pohádky: stolní hry, pohybové aktivity a komiksy na motivy 15 nejznámějších pohádek*. Brno: Computer Press.
- Švejdová, H., Ulrychová, I. & Gregorová, V. (2000). *Hrajeme si s pohádkami – dramatická výchova v mateřské škole a na 1. Stupni základní školy*. Praha: Portál.
- Švejdová, H. (2014). *Endele, bendele, tak i tak, budeme si spolu hrát*. Praha: Raabe.
- Vágnerová, M. (2012). *Vývojová psychologie*. Praha: Univerzita Karlova.
- Vágnerová, M. (2005). *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum.
- Valenta, J. (2008). *Metody a techniky dramatické výchovy*. Praha: Grada.
- Water, M. (2015). *Drama and education: performance methodologies for teaching and learning*. London: Routledge.
- Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. (2018). Praha: MŠMT. Dostupné z http://www.msmt.cz/file/45304_1_1/

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

MŠMT Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

RVP PV Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

ŠVP Školní vzdělávací program

MŠ mateřská škola

DV dramatická výchova

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Hra „Na sněhové sochy.“.....	35
Obrázek 2 Pohyb na hudbu.....	38
Obrázek 3 Hra „Na slepování.“.....	39
Obrázek 4 Živý obraz.....	46
Obrázek 5 Kulisy.....	47
Obrázek 6 Kulisy.....	47
Obrázek 7 Výběr postav.....	49
Obrázek 8 Výběr postav.....	50
Obrázek 9 Prostředí.....	51
Obrázek 10 Kostýmy.....	51
Obrázek 11 Dramatizace.....	52
Obrázek 12 Koláž.....	55
Obrázek 13 Koláž.....	55
Obrázek 15 Reflexe.....	56
Obrázek 14 Reflexe.....	56

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Cíle projektu.....	27
Tabulka 2 Návrh projektu.....	28
Tabulka 3 Evaluační dotazník.....	57

